

Mesto Brezno

Komplexná stratégia
riešenia rómskej problematiky
na roky 2016-2022

Jún 2016

Vážení spoluobčania,

mesto Brezno vyvíja úsilie, aby sa kvalita života jeho obyvateľov neustále zvyšovala, aby sa tu cítili bezpečne a príjemne, aby mladí ľudia z nášho mesta neodchádzali, ale mohli tu žiť a spokojne pracovať. Tieto snahy sa premietajú do strategických dokumentov, schválených mestským zastupiteľstvom, na tvorbe ktorých ste okrem iného participovali aj Vy, občania. Bol prijatý Komunitný

plán sociálnych služieb na roky 2014–2020 s výhľadom do roku 2022, koncepcie rozvoja školstva, kultúry, športu, Program rozvoja mesta na roky 2016-2022. Všetky dokumenty, odrážajú potreby našich obyvateľov a hľadajú možnosti ich realizácie.

V komunitnom pláne, ako aj v programe rozvoja sú zastrešené všetky cieľové skupiny obyvateľstva – seniori, ťažko zdravotne postihnutí, rodiny, deti a mládež, občania bez prístrešia a marginalizovaná rómska komunita. Predpokladom dosiahnutia vyváženej sociálnej a ekonomickej prosperity mesta a jeho trvalo udržateľného rozvoja je dôsledné poznanie prostredia a definovania problémov.

Osobitnú skupinu obyvateľov tvoria marginalizované skupiny obyvateľstva, ohrozené úplným, alebo čiastočným sociálnym vylúčením v dôsledku pôsobenia viacerých faktorov - nízky stupeň vzdelania, dlhodobá nezamestnanosť, nízky štandard bývania, nízka úroveň zdravotného uvedomenia a osobnej zodpovednosti, celkový životný štýl ovplyvňovaný rôznymi formami závislostí.

Doterajšia prax, ako aj analýza rómskej problematiky v našom meste ukázala potrebu spracovania samostatnej odbornej koncepcie, nakoľko len dlhodobé systematické plánovanie a riadenie rozvoja komunity môže následne priniesť pozitívne zmeny.

Filozofiou tohto dokumentu je nie len ponúkanie pomoci rómskej komunite, ale posilňovanie jej vlastnej zodpovednosti za riešenie svojej situácie, dodržiavanie pravidiel a povinností, ktoré sú rovnaké pre všetkých obyvateľov a tým aj zlepšenie spolunažívania majority s minoritou, ktorá sa v kontexte celospoločenskej situácie javí ako problematická.

Tomáš Abel

primátor mesta

Obsah

Úvod	4
1. Metodika spracovania dokumentu.....	6
2. Analýza súčasného stavu	9
2.1 Základná charakteristika mesta Brezno	9
2.2 Demografický vývoj.....	9
2.3. Vzdelanostná úroveň obyvateľstva.....	10
3. Analýza rómskych komunít v meste Brezno.....	11
3.1 Bývanie, infraštruktúra	13
3.1.1 Súčasný stav podpory bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva	16
3.2 Zdravie.....	19
3.3 Vzdelávanie	24
3.4 Sociálne služby	32
3.5. Zamestnanosť	37
4. Stratégia riešenia – ciele a opatrenia na roky 2016-2022	41
Záver	45
Akčné plány	47
Zoznam použitých skratiek.....	59

Úvod

Dosiahnuť zmenu v kvalite života ľudí žijúcich na okraji spoločnosti je proces dlhodobý a náročný. Vyžaduje vytváranie vhodných ekonomických nástrojov, určovanie jasných vízií, ktoré musia vychádzať z dôkladného poznania problematiky. Dôležitým hľadiskom je partnerská spolupráca viacerých sektorov, ako aj zapojenie príslušníkov majority a minority do tohto procesu.

Mesto Brezno venuje dlhodobo pozornosť marginalizovaným rómskym komunitám, analyzuje problémy, hľadá východiská a pomáha s ich riešením. Pri spracovaní koncepcie nadväzuje na Program rozvoja mesta na roky 2016-2022, Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2014–2020 s výhľadom do roku 2022, ale najmä na Lokálnu stratégiu komplexného prístupu marginalizovaných rómskych komunít v meste Brezno, ktorá bola spracovaná na obdobie rokov 2009 – 2013. V rámci nej bolo realizovaných viacero projektov zameraných na pomoc tejto cieľovej skupine: „Rekonštrukcia objektu Základnej školy s materskou školou Karola Rapoša na ul. Pionierska 4 Brezno“. Ďalší projekt zameraný na vzdelávanie sa realizoval od novembra 2012 s názvom „Vzdelávanie – cesta k integrácii marginalizovaných rómskych komunít“. Do projektu boli počas 24. mesiacov zapojení žiaci prvého stupňa základných škôl, rodičia detí, ale aj lokálni aktivisti z marginalizovanej rómskej komunity. Realizácia projektu bola rozdelená do niekoľkých aktivít. Jednou z nich bola „Podpora základného vzdelávania s využitím prvkov alternatívneho vzdelávania a zavedením doučovania a tútoringu“, ktorá prebiehala v troch základných školách v meste Brezno a spolu sa do nej zapojilo 98 žiakov. Ďalšia aktivita pod názvom „Učiaci sa rodina“ zahŕňala komplexné vzdelávanie rodičov detí z marginalizovanej rómskej komunity vo viacerých vzdelávacích blokoch. Poslednou aktivitou bol vzdelávací program rómskych lídrov, v rámci ktorého bolo vyškolených šesť lokálnych aktivistov z radov cieľovej skupiny. Ich úlohou bolo najmä zabezpečovať pomoc občanom rómskeho etnika pri riešení ich problémov, hľadaní si práce, pri zabezpečovaní základnej starostlivosti o deti v spolupráci s detskými lekármi (očkovania, preventívne prehliadky), zabezpečovať poradenstvo, prípadne asistenciu pri získavaní návykov a zručností potrebných na riadne užívanie bytov, nadobúdanie zručností vedenia domácnosti a zlepšenie výživy členov domácnosti. V rámci projektu pracoval aj psychológ, na zabezpečenie odbornej pomoci pri práci s rómskymi rodinami a pri výskyte sociálno-patologických javov. Posledným projektom v rámci lokálnej stratégie bola „Komunitná synergia mesta Brezno“. Jeho cieľom bolo zvýšiť zamestnanosť skupín obyvateľstva ohrozených sociálnym vylúčením, ktorí majú dlhodobý problém s uplatnením sa na trhu práce. V meste Brezno bolo vytvorených jedenásť nových pracovných pozícií, ktoré obsadilo osem mužov a tri ženy. Z toho štyri pracovné miesta boli

vytvorené cielene pre príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity. Cieľom výberu zamestnancov bolo predísť diskriminácií, zabezpečiť rovnosť príležitostí a umožniť získanie pracovných návykov a zručnosti, ktoré budú pozitívnym vzorom aj pre ostatných príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity. Nemenej dôležitý bol aj preventívny charakter realizácie projektu – eliminácia páchania sociálno - patologických javov, zvýšenie povedomia a motivácie ohrozených skupín obyvateľstva a tým aj zvýšenie ich možnosti a schopnosti zamestnať sa.

Okrem projektov v rámci spomenutej lokálnej stratégie v roku 2009 sa v meste Brezno začal po prvýkrát realizovať projekt pod názvom „Realizácia terénnej sociálnej práce v meste Brezno“. Keďže sa tento projekt ukázal ako úspešný a plnohodnotný, mesto Brezno začalo od 1. decembra 2011 realizovať ďalší projekt s názvom „Terénna sociálna práca v meste Brezno“, ktorý trval do 30. 6. 2012 a následne prešiel do národného projektu „Terénna sociálna práca v obciach“, ktorý bol ukončený 31.10.2015. V súčasnej dobe čakáme na výzvu Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity, ktorá by mala na národný projekt nadväzovať. Do zahájenia realizácie projektu mesto Brezno z vlastných zdrojov zamestnáva štyroch terénnych sociálnych pracovníkov, ktorí sa zameriavajú na celkové zlepšenie životnej situácie Rómov vo všetkých oblastiach života: vzdelanie, bývanie, zamestnanie, kvalita života, hospodárenie s finančnými prostriedkami a zlepšenie vzťahu minority a majority. Sociálni pracovníci pracujú priamo v prirodzenom prostredí tejto cieľovej skupiny, čo umožňuje lepšie pochopiť životnú situáciu Rómov, podmienky, v ktorých žijú, nadviazať neformálne vzťahy, ktoré sú nevyhnutné pri hľadaní spoločných riešení a učenia sa zodpovednosti a aktívnej spolupráce na vyriešení problémov.

Ďalším z projektov realizovaným v období rokov 2011-2013 bol projekt „Služby starostlivosti pre dieťa a rodinu“, zameraný na zlepšenie fungovania rodín, vzájomných vzťahov a pomoc pri riešení problémov. V rámci projektu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, sa sociálni pracovníci a ich asistenti venovali najmä rodinám s maloletými deťmi, ktoré potrebujú sociálnu intervenciu. Ich cieľom bolo aktivizovať klientov k väčšej zodpovednosti za seba a svoje rodiny, naučiť ich reálne zhodnotiť finančné možnosti a hospodáriť tak, aby boli zabezpečené základné potreby rodiny.

Na základe uvedených aktivít realizovaných s cieľom zlepšenia životnej situácie Rómov mesto venovalo tejto problematike zvýšenú pozornosť a má záujem o jej koncepčné riešenie aj v budúcnosti. Pri spracovaní tohto dokumentu budú využité všetky doterajšie poznatky a skúsenosti z predchádzajúcich aktivít.

Komplexná stratégia riešenia rómskej komunity problematiky, má charakter strednodobého až dlhodobého rozvojového plánovacieho dokumentu. Poskytuje komplexný pohľad na problematiku

marginalizovanej rómskej komunity a zaoberá sa najmä sociálno-ekonomickými aspektmi rómskej komunity žijúcej na území mesta Brezno

1. Metodika spracovania dokumentu

Východiskom pre spracovanie koncepcie Komplexného riešenia rómskej problematiky boli dokumenty na lokálnej, regionálnej i národnej úrovni.

Lokálna úroveň:

- Program rozvoja mesta Brezna 2016-2022,
- Komunitný plán sociálnych služieb mesta Brezna na roky 2014-2020 s výhľadom do roku 2022
- Koncepcia rozvoja škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Brezno do roku 2020.

Regionálna úroveň:

- Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2014 - 2020
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 - 2017

Národná úroveň:

- Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na národnej úrovni.
- Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva a model jej financovania

Proces prípravy bol zahájený začiatkom roku 2016 a garantom tvorby dokumentu sa stal Odbor starostlivosti o obyvateľa Mestského úradu v Brezne. V úvodnej fáze sme sa venovali vytvoreniu pracovných skupín. Oslovili sme orgány štátnej správy, najmä Úrad práce sociálnych vecí a rodiny, Okresné riaditeľstvo policajného zboru, základné a stredné školy v meste Brezno, špeciálne základné školy, Centrum pedagogicko psychologického poradenstva a prevencie, ďalej zástupcov tretieho sektora, ako aj verejnosti. Do procesu tvorby sa zapojili aj členovia Združenia mladých Rómov Slovenska, ktorí majú s riešenou problematikou skúsenosti a podieľali sa aj na torbe viacerých strategických dokumentov. Taktiež sme oslovili realizátorov projektu „Zdravé komunity“, ktorí pôsobia na území nášho mesta. Následne boli členovia rozdelení do troch pracovných skupín:

1. Bývanie, zdravie a infraštruktúra

2. Vzdelávanie

3. Sociálne služby a zamestnanosť

Jednotlivé skupiny pracovali samostatne na tvorbe podkladových materiálov nevyhnutných k tvorbe dokumentu. Úvodné stretnutia boli venované oboznámeniu členov pracovných skupín s doteraz platnými rozvojovými dokumentmi na území mesta. Program rozvoja mesta Brezna na roky 2016-2022 a Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2014-2020 s výhľadom do roku 2022 a taktiež koncepciou školstva. Následne sa na stretnutiach členovia zaoberali vyhodnotením plnenia cieľov jednotlivých dokumentov. Potom sa práca skupín zamerala na tvorbu SWOT analýz, ich kompletizáciu a maticu kľúčových problémov. Na základe týchto procesov boli zadefinované kľúčové problémy a spracovanie pracovnej verzie cieľov a k nim prislúchajúcich úloh. Pracovná verzia spracovaných cieľov bola zaslaná všetkým tvorcom na pripomienkovanie. Po ukončení tohto procesu sa uskutočnila finalizácia cieľov a úloh, spracovanie aktuálnych akčných plánov. Po spracovaní definitívnej verzie dokumentu bude nasledovať prejednanie v Komisii pre sociálne veci a zdravotníctvo, v Komisii pre školstvo a Komisii pre rozvoj mesta a mestskej infraštruktúry pri MsZ v Brezne a schvaľovací proces Mestským zastupiteľstvom mesta Brezno.

Chceme poďakovať všetkým, ktorí sa procesu tvorby materiálu zúčastňovali vo svojom voľnom čase a pochopili dôležitosť riešenej problematiky s cieľom zlepšenia a skvalitnenia života všetkých obyvateľov nášho mesta, kde základným predpokladom rozvoja a prosperity je vyriešenie problémov a dobré občianske spolunažívanie majority s minoritou.

Zloženie pracovných skupín:

1. Bývanie, zdravie a infraštruktúra

Mgr. Janka Lemberková	poverená vedením OSO	Mestský úrad Brezno
Mgr. Ľubica Štugnerová	FO	Liga aktívnych občanov Slovenska
Alena Lučatíncová	FO	OZZP Brezno
Marek Kirdaj	špecialista	OOPZ Brezno
Mgr. Janka Šuchaňová	sociálny pracovník	Mestský úrad Brezno
Mgr. Mária Demová	TSP	Mestský úrad Brezno
Mgr. Andrea Demeterová	TSP	Mestský úrad Brezno
Bc. Iveta Cerovská	TSP	Mestský úrad Brezno
Bc. Michaela Klinčíková	ATSP	Mestský úrad Brezno
Jozef Pišta	KAOZ	Zdravé komunity

2. Vzdelávanie

Mgr. Iveta Zifčáková	sociálny pracovník	MsÚ Brezno
PhDr. Oľga Jorčíková	riaditeľka	CPPaP Brezno
Mgr. Ivana Šandorová	soc. pracovník	CPPaP Brezno
Ing. Blanka Kiššová	učiteľka	Stredná odborná škola techniky a služieb Brezno
Mgr. Zlatica Zelená	vedúca oddelenia poradenstva a vzdelávania	UPSVR Brezno
Nadežda Trnková	FO	-----
Oľga Kupcová	FO	OZZP Brezno
Mária Dologová	pedagóg	MsÚ Brezno
Mgr. Jarmila Bevilaquová	TSP	MsÚ Brezno
Mgr. Iveta Húsenicová	tútorka	PCD Brezno
PhDr. Roman Krivánek	FO	ZMR Slovenska

3. Sociálne služby a zamestnanosť

Mgr. Petra Nepšinská	sociálny pracovník	MsÚ Brezno
Martin Rajčok	FO	Liga aktívnych občanov Slovenska
Ing. Ivana Vonderčíková	vedúca oddelenia hmotnej núdze, náhradného výživného a ŠSD	UPSVR Brezno
Mgr. Martina Bošeľová	vedúca SPODaSK	UPSVR
Ing. Igor Kupčok	FO	Liga aktívnych občanov Slovenska
Mgr. Lenka Šebová, PhD.	riaditeľka odboru služieb zamestnanosti	UPSVR Brezno
Mgr. Ladislav Majer	špecialista	OOPZ Brezno
Oľga Kupcová	FO	OZZP Brezno
Jozef Pustaj	ATSP	MsÚ Brezno
Mgr. Ivan Mako	člen	Združenie malých Rómov

2. Analýza súčasného stavu

2.1 Základná charakteristika mesta Brezno

Územie mesta Brezno je vymedzené na báze administratívnych hraníc a zahŕňa katastrálne územie s jeho siedmimi časťami (Brezno mesto, Mazorníkovo, Bujakovo, Predné Halny, Zadné Halny, Rohozná a Podkoreňová). Mesto Brezno je administratívnym i prirodzeným centrom okresu Brezno. Rozloha vymedzeného územia je takmer 122 km² a k 1. januáru 2016 tu žilo 20 629 obyvateľov. Územie mesta sa nachádza v centrálnej časti stredného Slovenska, pričom významná časť intravilánu sa rozprestiera v rámci Breznianskej kotliny. Dôležitú úlohu pri vzniku a rozvoji osídlenia mesta mala aj konfigurácia riečnej siete, najmä hlavného toku – Hrona – a jeho prítokov z okolitých pohorí, pričom v centrálnej časti územia na brehoch Hrona sa začali usadzovať prví obyvatelia. Význam a pôsobenie polohy na rozvoj mesta sa počas historického vývoja menili.

Z hľadiska územného členenia je Brezno sídlom okresu, druhého v poradí medzi trinástimi okresmi Banskobystrického kraja podľa rozlohy (1 265 km²) a zároveň šiesteho najrozsiahlejšieho okresu v SR. Z hľadiska správneho členenia je Brezno centrom jedného zo siedmich obvodov Banskobystrického kraja, zahŕňajúc okres Brezno. Najbližším významnejším mestom v okolí je krajské sídlo Banská Bystrica (45 km), čo svedčí o centrálnej polohe Brezna v rámci kraja vzhľadom na krajské mesto. Brezno má dobrú centrálnu polohu v rámci Slovenska, avšak vzhľadom na súčasné metropolitné regióny Európy sa nachádza skôr v periférnej polohe.

2.2 Demografický vývoj

Mesto Brezno je administratívnym, historickým aj kultúrnym centrom okresu Brezno, v ktorom k 31.12.2013 bývalo 63 326 obyvateľov na rozlohe 1265 km² v 29 obciach. Štatút mesta má iba Brezno. Brezno leží v severovýchodnej časti Banskobystrického kraja, na severe susedí s okresmi Liptovský Mikuláš a Poprad, na východe s okresom Rožňava, z južnej strany má spoločné hranice s okresmi Revúca, Rimavská Sobota, Poltár a Detva a na západe s okresmi Banská Bystrica a Ružomberok.

Etapa prudkého rastu počtu obyvateľov prebiehala od roku 1940 až do roku 1990 až do úrovne okolo 23 000 obyvateľov. Maximum dosiahlo mesto v roku 1994 - 23 028 obyvateľov. Od konca 80-tych rokov až do roku 2000 bola situácia obyvateľstva stabilizovaná, ale od roku 2001 je čoraz zjavnejšia krivka postupného poklesu počtu obyvateľstva v meste aj v celom okrese. Celkovo môžeme charakterizovať situáciu v demografii ako podpriemernú až zlú z hľadiska obnovy populácie mesta. Zreteľný je zásadný trend starnutia obyvateľstva. Priemerný vek obyvateľstva sa

za 10 rokov zvýšil o 6 rokov na súčasnú hodnotu 40,46 rokov (v roku 2011), čo je na tak krátke obdobie veľmi vysoká hodnota.

T1 :Štruktúra obyvateľstva mesta Brezna z hľadiska veku

stav k 1.1.2015			
Rok	Predproduktívny vek	Produktívny vek	Poproduktívny vek
2015	3 426	12 959	4 384
stav k 1.1.2016			
2016	3 386	12 688	4 555

Zdroj MsÚ

2.3. Vzdelanostná úroveň obyvateľstva

Údaje týkajúce sa vzdelanostnej úrovne sú z aktuálneho sčítania obyvateľstva domov a bytov, ktoré sa uskutočnilo v roku 2011. Najväčšou skupinou obyvateľstva mesta Brezna sú občania s úplným stredným vzdelaním (23,35% na celkovom počte obyvateľstva), za ňou nasledujú občania s vysokoškolským vzdelaním (12,74%), s učňovským vzdelaním bez maturity (12,84%) a občania so základným vzdelaním (12,56%). Štatisticky pomerne veľká je skupina občanov bez udania školského vzdelania (14,04%). Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva z hľadiska pohlavia je pomerne vyrovnaná, najväčší rozdiel je pri občanoch so základným vzdelaním, kde ženy tvoria podiel 61,7% voči 38,3% podielu mužov.

T2: Obyvateľstvo podľa pohlavia a podľa najvyššieho skončeného vzdelania, SODB 2011

Najvyšší ukončený stupeň vzdelania	Muži	Ženy	Spolu	Spolu
Základné	1053	1696	2749	12,56%
Učňovské (bez maturity)	1621	1190	2811	12,84%
Stredné odborné (bez maturity)	914	881	1795	8,20%
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	503	279	782	3,57%
Úplné stredné odborné (s maturitou)	2320	2792	5112	23,35
Úplné stredné všeobecné	552	711	1263	5,77%
Vyššie odborné vzdelanie	131	230	361	1,65%

Vysokoškolské vzdelanie I. stupeň	184	278	462	2,11%
Vysokoškolské vzdelanie II. stupeň	1110	1134	2244	10,25%
Vysokoškolské vzdelanie III. stupeň	51	33	84	0,38%
Vysokoškolské vzdelanie spolu	1345	1445	2790	12,74%
Ostatní bez udania školského vzdelania	1548	1526	3074	14,04%
Ostatní bez školského vzdelania	588	569	1157	5,28%
Spolu	10575	11319	21894	100,%

Zdroj: ŠÚ SR

3. Analýza rómskych komunít v meste Brezno

V meste prevažuje výrazne obyvateľstvo hlásiace sa k slovenskej národnosti. Pri sčítaní obyvateľov domov a bytov v r. 2011 bol zistený zaujímavý štatistický stav, kedy 2751 obyvateľov nepriznalo svoju príslušnosť k národnosti na úkor práve poklesu podielu slovenskej národnosti z 21 239 na 18 219. Zároveň bol evidovaný pokles počtu obyvateľov, ktorí sa hlásia k rómskej národnosti z 1060 na 697. Pričom reálny odhad aj z výstupov mapingu rómskych komunít v roku 2015 je, že počet obyvateľov rómskej národnosti sa pohybuje okolo 1890. Príčina už dlhodobého nepriznávania sa obyvateľov k rómskej národnosti je spôsobená sociálnou situáciou v spoločnosti a komunite vo vzťahu k rómskej menšine (diskriminácia a vylúčovanie zo spoločnosti). Vzhľadom na tento stav si dovoľujeme tvrdiť, že väčšiu časť skupiny „nezistených“ tvoria práve obyvatelia rómskej národnosti, ktorí sa k nej nehlásia z obavy zo sociálneho „postihu“ a diskriminácie.

T3 Štruktúra trvale bývajúceho obyvateľstva mesta podľa národnosti – SODB 2001 a SODB 2011

Národnosť	SODB 2011	
	počet	%
Slovenská	18 219	79,65%
Maďarská	35	0,15%
Rómska	697	3,05%
Česká	111	0,49%
Ostatné	81	0,35%
Nezistené	2 751	12,03%
Spolu	21 894	95,71%

Zdroj: ŠÚ SR

T4 Podiel rómskeho obyvateľstva v meste podľa mapingu rómskych osád 2013 a 2015

	2 013		2 015	
Rómovia	1 840	8,49%	1890	9,16 %
Ostatné obyvateľstvo	19 834	91,51%	18 739	90,84 %
Spolu stredný stav	21 674	100,00%	20 629	100%

Zdroj: MsÚ

Rómska komunita, žijúca v meste Brezno, patrí medzi skupiny najviac ohrozené sociálnou exklúziou. Sociálnu situáciu tejto cieľovej skupiny dlhodobo determinuje vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, závislosť na dávkach sociálneho systému, nízka úroveň vzdelania a bývania, špecifický prístup k životu, nárast závislostí, prostitúcia a ďalšie kumulované negatívne javy.

Na území mesta Brezna žijú Rómovia integrované v bytových domoch na sídliskách a rodinných domoch v rôznych častiach mesta. Ide o skupinu Rómov, ktorí majú ukončené základné, niektorí z nich aj stredoškolské vzdelanie a ich rodiny sú lepšie sociálne zabezpečené. Títo Rómovia žijú uzavreto a obvykle sa nehlásia k ostatnej rómskej komunite, ich počet je však veľmi nízky. Okrem integrované žijúcich Rómov sa v meste nachádzajú koncentrované lokality – Predné a Zadné Halny, Mazorník, Stromová ulica a jedna segregovaná komunita žijúca v lokalite Hlavina. Podľa aktuálneho mapingu rómskych osád, ktorý realizovali terénni sociálni pracovníci k 1.1.2015 žije na území mesta približne 1890. Prehľad je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

T5 Počet rómskeho obyvateľstva v meste podľa mapingu rómskych osád 2015

Por. číslo	Lokalita	Počet osôb spolu	Dospelí	Z toho muži	Z toho ženy	Deti do 18 rokov	Z toho chlapci	Z toho dievčatá
1.	Stromová	250	137	74	63	113	61	52
2.	Lesná	78	46	21	25	32	15	17
3.	Predné Halny 3-7	64	34	17	17	30	10	20
4.	Jarmočisko	135	85	40	45	50	24	26
5.	Baštova	76	51	27	24	25	17	8
6.	Vagnárska	16	8	3	5	8	5	3
7.	Predné Halny 41-49	128	71	39	32	57	27	30
8.	Hlavina	127	75	41	34	52	22	30
9.	Bujakovo	39	25	11	14	14	4	10
10.	Mládežnícka 6	210	102	49	53	108	60	48
11.	Vrbová	295	171	88	83	124	67	57
12.	Predné Halny 10	114	59	31	28	55	29	26
13.	Židlovo	39	26	10	16	13	8	5
14.	Záhradná	42	20	8	12	22	8	14
15.	Lichardova	28	17	8	9	11	6	5
16.	Klepuš	14	11	6	5	3	1	2
17.	Kieпка	65	35	20	15	30	15	15
	mesto Brezno	170						
	Spolu všetkých klientov	1890	973	493	480	747	379	368

3.1 Bývanie, infraštruktúra

Marginalizované skupiny obyvateľstva sú sociálnou kategóriou občanov, ktoré nie sú schopné bez pomoci spoločnosti zabezpečiť si základné životné podmienky. Tieto skupiny obyvateľstva sú ohrozené úplným sociálnym vylúčením v dôsledku napr. straty bývania, dlhodobej nezamestnanosti, príslušnosti k určitej etnickej skupine v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou a marginálnej pozície celého osídlenia. Z hľadiska sociálnych ukazovateľov vrátane bývania sú najpočetnejšou a špecifickou marginalizovanou skupinou na Slovensku príslušníci sociálne vylúčených rómskych komunít. V prípade riešenia bytovej otázky pre príslušníkov sociálne vylúčených komunít sú dôležité špecifické prístupy k riešeniu. V dôsledku rozsahu a zložitosti problematiky nie je efektívne spájať bývanie sociálne vylúčených rómskych komunít s riešením problematiky iných marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Otázka bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva, konkrétne pre rómske obyvateľstvo predstavuje jeden zo závažných celospoločenských problémov súčasnej doby. Mesto Brezno riešeniu otázky bývania venuje pozornosť a to v dvoch rovinách. Riešenie súčasnej situácie v lokalitách osídlených MRK z pohľadu technického stavu obytných budov a nelegálnych stavieb a z pohľadu prípravy technickej infraštruktúry pre lokalitu, kde bude možné z dlhodobého hľadiska vybudovať byty, alebo bytové domy nižšieho štandardu s aktívnym zapojením komunity – cieľovej skupiny. Mesto vníma nízku úroveň bývania v komunite a katastrofálne podmienky bývania, má záujem na riešení situácie za podmienky aktívneho zapojenia cieľovej skupiny dotknutých občanov. Pri charakteristike bývania Rómov na Slovensku platí špecifikácia rómskej spoločnosti ako celku. Rómovia sú jedinou národnostnou menšinou u nás, ktorej príslušníci neobývajú na Slovensku žiadne kompaktné územie a nemajú dokonca ani materskú krajinu. V porovnaní s Rómami z ostatných krajín žijú slovenskí Rómovia častejšie v osadách a na okrajoch dedín a miest.

Najväčšie problémy vplývajúce na bytovú situáciu Rómov na Slovensku predstavujú v prvom rade nevyhovujúca sociálno-ekonomická situácia a nesolventnosť Rómov, nezáujem časti rómskych rodín riešiť svoju bytovú otázku, devastácia bytov zo strany Rómov, narastajúce nedoplatky v platení nájomného a služieb spojených s užívaním bytu. No jednoznačne najväčším problémom zostávajú priestorovo izolované a segregované rómske osady s chatrčami, so zdevastovaným prostredím, bez základnej infraštruktúry, postavenými často bez povolenia a nezákonne na pôde iného vlastníka.

Rómske osídlenia v mestskej aglomerácii sa značným spôsobom líšia od osídlenia vo vidieckej aglomerácii.

Typy rómskych osídlení na Slovensku podľa umiestnenia vzhľadom k obci:

Rómske osídlenia v meste:

Mestské getá s výrazným alebo absolútnym zastúpením – ide o sídelné útvary, ktoré majú vymedzený urbanistický priestor, často aj fyzicky odčlenený od ostatných okolitých mestských sídelných častí. Medzi najznámejšie patrí samostatné mestské časti s vyššou koncentráciou Rómov – dá sa hovoriť o niekoľkých typoch resp. modeloch, ktoré nachádzame na území mesta Brezna v rôznych lokalitách a vieme ich jednoznačne vyšpecifikovať :

- zoskupenia nízkoštandardných domčekov postavených často v medzivojnovom období (lokalita Stromová, Jarmočísko)
- byty nižšej kategórie v bytových domoch postavených v povojnovom období (Predné Halny)
- novodobé nájomné byty bežného alebo nižšieho štandardu v samostatných bytových domoch (Mládežnícka ulica)

Z inžinierskych sietí je v týchto osídleniach najdostupnejšia elektrina, najmenej je dostupná kanalizácia – Zadné Halny, Predné Halny, Bujakovo. Všetky lokality sú napojené na vodovod. Plyn v jednotlivých lokalitách nie je dostupný. Podiel rómskych obydľí v Meste Brezno napojených na jednotlivé inžinierske siete: na vodovod je napojených 39% obydľí, len 13% obydľí využíva kanalizáciu, plyn používa 15% obydľí, elektrinu 89% obydľí. Prístupová asfaltová cesta chýba v 20% osídlení. Ďalším závažným problémom je legalita obydľí. Takmer 1/3 obydľí v rómskych osídleniach je nelegálna (sú to predovšetkým chatrče, unimobunky, nebytové budovy, ale aj domy). Najvyšší podiel nelegálnych obydľí (49%) je v osídleniach, ktoré sú mimo obce/mesta. Najčastejším typom nelegálnych obydľí sú chatrče, tie tvoria takmer 16% všetkých obydľí a býva v nich 14% obyvateľov rómskych osídlení. Medzi najdiskutovanejšie problémy týkajúce sa bývania Rómov patrí legalnosť stavieb resp. nelegalnosť stavieb obývaných rómskou komunitou. Mieru výskytu takého stavu priamo ovplyvňuje niekoľko činiteľov, ako napr.:

- spoločensko-kultúrna úroveň rómskej komunity v jednotlivých osídleniach ako celku
- možnosti miestnych samospráv aktívne riešiť stav v prospech rómskej komunity
- ochota príslušníkov rómskych komunít zmeniť svoj životný štýl a podieľať sa na zlepšení svojich životných podmienok.

Mesto Brezno pristúpilo k riešeniu nelegálnych stavieb a v súlade s platnou legislatívou je cieľom ich eliminácia. K 1.5.2016 bolo v konaní celkovo 36 nelegálnych stavieb, 22 v konaní o dodatočnom povolení stavby, 11 v konaní o odstránení stavby a 3 vo výkone rozhodnutia o odstránení stavby.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že otázka bývania Rómov na Slovensku spočíva v týchto základných problémoch:

1. segregácia – v tejto oblasti je značne viditeľná. Je ale nereálne nanútiť tzv. „mestskú premiešanosť“, keďže ani majoritná nerómska spoločnosť ako aj samotní Rómovia si vo väčšine prípadov neželajú bývať spolu.
2. pri odstraňovaní existujúcich osád je veľmi dôležité obrovské úsilie a rýchla výstavba obydľí, ako aj vybavenia a infraštruktúry. Čo si teda vyžaduje nielen štátne a lokálne finančné úsilie, ale najmä rýchly sociálny a ekonomický vývoj rómskej populácie.
3. pri obnove a sociálnej pomoci a podpore pre rómskych obyvateľov obytných domov a zničených štvrtí, ktoré si vyžadujú značnú finančnú pomoc obciam a správnym orgánom, sa naráža na nepochopenie zo strany občanov z ostatných domov.

Je veľmi dôležité, ba priam až naliehavé zlepšiť podmienky bývania a súčasného nedôstojného života v niektorých oblastiach, aby bola zabezpečená nie len hygiena detí ale aj celková starostlivosť o deti a lepšia kvalita života obyvateľov.

3.1.1 Súčasný stav podpory bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva

Ak sa zamýšľame nad existenciou foriem podpory pre marginalizované skupiny obyvateľstva, je dôležité upozorniť na fakt, že tieto podpory skutočne existujú. Je v záujme štátu riešiť problémy bývania svojich občanov. Je však dôležitejšie zamyslieť sa nad tým, ako sa samotní príslušníci rómskych komunít stavajú k svojmu bývaniu. Hlavné formy podpory na zlepšenie bývania sú:

- podpora zo strany štátu
- podpora zo strany EÚ

Ešte existujú aj podpory zo strany nadácií a mimovládnych organizácií, ale z ich strany je to skôr upozorňovanie na súčasný stav v oblasti bývania.

Podpora zo strany štátu

V SR upravuje problematiku dostupnosti bývania koncepcia štátnej bytovej politiky, ktorá s využitím podporných ekonomických nástrojov stanovuje základné ciele a zámery štátu pri rozvoji bývania. Podporu zo strany štátu predstavujú hlavne rôzne programy, ktoré pripravujú hlavne Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a pod. Medzi významné programy patria hlavne Projekt budovania a výstavby rómskych osád, ktorý bol vypracovaný na základe poverenia Vlády SR a bol prepracovaný v roku 2006. Ide o katalóg vzorových projektov na výstavbu bytov nižšieho štandardu v rómskych komunitách. Samosprávam ponúka na výber deväť vzorových projektov cenovo dostupných bytových domov s využitím nenáročných technológií a odolných stavebných materiálov. A je aj praktickým návodom na rýchlejšie a jednoduchšie zvládnutia stavebného procesu a usmernenie miestnych samospráv pri výbere projektovej dokumentácie zodpovedajúcej požiadavkám MVRR SR pre poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov nižšieho štandardu. Ďalej je to Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva a model jej financovania, ktorú vypracovalo MVRR .

Podpora zo strany EÚ

Grantová schéma je projekt podporovaný Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. V rámci neho sú podporované projekty, ktoré sú zamerané na riešenie problémov rómskej komunity a sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity. Dotácie z tejto schémy sa udeľujú na základe priorít schválených vládou SR týkajúcich sa oblastí vzdelávania, zamestnanosti a bývania.

Medzi ďalšie programy zamerané na zlepšenie bytovej situácie Rómov na Slovensku patrí aj Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015. Je to iniciatíva, ktorú prijalo osem krajín

Strednej a Juhovýchodnej Európy a je podporovaná medzinárodným spoločenstvom. Je to prvé spoločné úsilie zamerané na zmenu života Rómov v Európe.

Bytový fond v Brezne k 31.12.2015 tvorí 147 nájomných bytov vo vlastníctve mesta Brezna. Slabá je najmä ponuka cenovo dostupných a nízkoštandardných bytov. V oblasti rozvoja bývania samospráva pripravuje výstavbu a údržbu mestských nájomných bytov, prípravu podmienok na rozvoj bytovej výstavby a starostlivosť o verejné priestranstvá a zeleň (verejné detské ihriská a pieskoviská, mestský mobiliár a fontány). Z celkového počtu 147 mestských nájomných bytov je 18 bytov nižšieho štandardu a 27 bytov v bytových domoch, ktoré pre mesto Brezno spravuje Spoločenstvo správy bytov Brezno. Správu bytov v rámci mestského úradu Brezno vykonáva odbor ekonomiky a financovania. Zabezpečuje prenájmy pozemkov, bytových a nebytových priestorov – eviduje žiadosti na nájom, pripravuje podklady k nájmu pre nájomné zmluvy, vyúčtovanie a platby spojené s nájomom, zabezpečuje údržbu prenajímaných prípadne voľných bytových priestorov, ktoré má v správe, zabezpečuje všetky činnosti týkajúce sa vlastníctva nehnuteľností vyplývajúce z platných všeobecne záväzných právnych predpisov. Zabezpečuje kúpu a predaj pozemkov, bytových a nebytových priestorov. Bytovú politiku mesta rieši všeobecne záväzné nariadenie číslo VZN-04/2012 o hospodárení s bytmi a obytnými miestnosťami v zariadeniach určených k trvalému bývaniu, vo vlastníctve mesta a zákon č. 182/1993 Z. z o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov.

T6 Zoznam nájomných bytov vo vlastníctve mesta Brezna ku dňu 01.01.2016

Fučíkova č. 1	obytné miestnosti	24
MPČĽ 2165/2	1 izbový byt	3
	2-izbové byt	16
	3- izbové byt	4
Predné Háľny č.3,7	1-izbový byt	3
	2-izbový byt	1
Lichardova č. 4	1-izbový byt	1
	3-izbový byt	1
Cintorínska č. 9	2-izbový byt	1
SNP č. 11	1-izbový byt	2
	2-izbový byt	2
Osada Hlavina	1-izbový byt	18
Nálepkova č. 1194/11	1-izbový byt	35
	Bezbariérový byt	1
	2-izbové byt	3
Fraňa Kráľa č. 1 služobný	2-izbový byt	1

Švermova č. 7 služobný	2-izbový byt	1
Pionierska č. 2 služobný	2-izbový byt	1
	3-izbový byt	1
Pionierska č. 4 služobný	4-izbový	1
Spolu vo vlastníctve Mesta Brezna:		120

Nepredané byty v spoločenstvách		
Malinovského č. 15	1-izbový byt	1
Fučíkova č. 17	2-izbový byt	1
Krčulova č. 7	2-izbový byt	1
Fraňa Kráľa č.3	1-izbový byt	4
	2-izbový byt	1
Fraňa Kráľa č.5	1-izbový byt	5
	2-izbový byt	1
Fraňa Kráľa č. 11	2-izbový byt	2
	3-izbový byt	2
Fraňa Kráľa č. 13	2-izbový byt	2
	3-izbový byt	2
9. mája č. 24	3-izbový byt	1
9. mája č. 26	3-izbový byt	1
9. mája č. 31	3-izbový byt	1
Rázusova č. 53	1-izbový byt	1
Rázusova č. 55	2-izbový byt	1
Spolu byty v spoločenstvách:		27
Spolu všetkých:		147

Zdroj MsÚ

V roku 2015 bolo podaných 54 žiadostí o pridelenie nájomného bytu, z toho 1 byt bol pridelený príslušníkovi marginalizovanej rómskej komunity. Z podaných žiadostí 3 žiadatelia svoju žiadosť zobrali späť a 5 nespĺňali podmienky v zmysle VZN-04/2012 o hospodárení s bytmi a obytnými miestnosťami v zariadenia určených k trvalému bývaniu, vo vlastníctve mesta. Všetci žiadatelia, ktorí nespĺnili podmienky boli príslušníci MRK a to prevažne z dôvodu podlžností voči mestu, alebo nesplnenia podmienky výšky príjmu na pridelenie nájomného bytu. V poradovníku žiadateľov o pridelenie nájomného bytu schváleného MsZ mesta Brezno dňa 15. 06. 2016 je 5 žiadateľov z MRK. V súčasnej dobe obýva mestské nájomné byty 21 rómskych rodín, z toho 2x obytná miestnosť Fučíkova ulica, jeden 1-izbový byt na ul. MPČĽ, jeden 1- izbový byt Nálepko

ulica a 17 1-izbových bytov v lokalite Hlavina. K 30.04.2016 dlhuje na nájomnom z príslušníkov MRK 31 rodín sumu vo výške 55 060,05 EUR a u 6 rodín sa jedná o pohľadávky nevymožiteľné.

3.2 Zdravie

Významným partnerom a spolupracovníkom mesta Brezno pri riešení problémov v oblasti zdravia a vykonávania osvedy v lokalitách s prevahou rómskeho obyvateľstva sú „Zdravé komunity“. Jedná sa o projekt realizovaný vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. V rámci Slovenska pracuje 224 asistentov osvedy zdravia, 23 koordinátorov v 230. lokalitách 4 krajov Slovenska. Nadviazali spoluprácu so 750. praktickými lekármi.

Zdravé komunity začali pôsobiť v meste Brezno od 1.5.2014, konkrétne asistentka osvedy zdravia (AOZ) s koordinátorom asistentov osvedy zdravia (KAOZ), ktorí nadviazali spoluprácu s ambulantnými lekármi, NsP Brezno n.o., so všetkými základnými školami vrátane špeciálnej, mestom Brezno, najmä s terénnymi sociálnymi pracovníkmi, ďalej s RÚVZ a zdravotnými poisťovňami.

Cieľom činnosti Zdravých komunit, n.o. je:

- zlepšenie vzťahov medzi komunitou a poskytovateľmi zdravotníckej starostlivosti
- zlepšenie komunikácie medzi komunitou a zdravotným personálom
- odbúravanie nedôvery k zdravotnému systému
- zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti a vybudovanie nových komunikačných kanálov
- zvýšenie úrovne zdravotného uvedomenia a zodpovednosti za vlastné zdravie
- zlepšenie úrovne osobnej a komunálnej hygieny
- zlepšenie a zefektívnenie využívania dostupných zdravotných služieb
- zvýšenie celkového počtu absolvovaných preventívnych zdravotných prehliadok
- zníženie počtu infekčných ochorení
- zvýšenie počtu žien, ktoré pravidelne navštevujú tehotenské poradne
- zvýšenie informovanosti o povinnom očkovaní detí prínosoch / očakávaných reakciách a bežných neškodných vedľajších účinkoch
- zvýšenie účasti na povinnom očkovaní detí
- zvýšenie počtu detí očkovaných proti hepatitíde A (deti vo veku 2 rokov ktoré žijú v podmienkach so zníženým hygienickým štandardom)
- zlepšenie komunikácie s príslušnými strediskami záchranej zdravotnej služby

- zníženie počtu neopodstatnených výjazdov a zneužitia služieb rýchlej zdravotnej služby
- zlepšenie informácií o voľne predajných liekoch a ich používaní
- spolupráca s RÚVZ, úradmi samosprávnych krajov, mestami a obcami, terénnymi sociálnymi pracovníkmi, školami, ÚPSVR a, záujmovými a občianskymi združeniami za účelom zlepšenia zdravotného stavu obyvateľov v komunitách

Praktická činnosť je zameraná hlavne na:

- pozývanie a sprevádzanie na preventívne zdravotné prehliadky a očkovanie
- objednávanie a sprevádzanie na lekárske vyšetrenia
- telefonickú komunikáciu s lekárom a osobnú návštevu u lekára za účelom konzultovania zdravotného stavu pacientov a vytvárania plánu vzájomnej spolupráce
- spoluprácu s nemocnicou - asistencie asistentov pri návšteve klientov v nemocnici (asistent navštívi hospitalizovaného klienta), sprevádzanie rodiny klienta pri návšteve hospitalizovaného člena rodiny, oznámenie príbuzným o ukončení hospitalizácie člena rodiny a pod.
- zdravotnú výchovu a osvetu - prevencia závislostí - drogy, alkohol, fajčenie, sexuálna výchova, plánované rodičovstvo, antikoncepcia, hygiena, správna výživa, informovanie klienta o priebehu choroby a správnom užívaní liekov, tehotenstvo, poradenstvo pre prvorodičky atď.
- priamu pomoc - meranie krvného tlaku, podanie lieku, poskytnutie prvej pomoci, zavolanie záchrannej služby, ošetrovanie úrazu, meranie teploty, kontrola novorodenca

Podľa správy KAOZ z 11. 04. 2016 najčastejším zdravotným problémom Rómov v meste Brezno patria neurologické, psychiatrické, gastroenterologické, kožné a onkologické ochorenia a tiež závislosti ako je alkoholizmus, návykové látky a gamblerstvo. V spolupráci s pediatriami sa zlepšilo povinné očkovanie a preventívne prehliadky detí na 100 % úspešnosť. AOZ vykonáva osvetu o povinnom očkovaní a preventívnych prehliadkach, sprevádza rodičov na návštevách detského lekára.

Veľmi významnou je aj osvetová činnosť v oblasti plánovaného rodičovstva a antikoncepcie. AOZ poskytol 8. rómskym ženám asistenciu pri vybavení antikoncepcie formou splátok, keďže sa jednalo o klientov v hmotnej núdzi. Rovnakým spôsobom bola poskytnutá asistencia 3 rómskym ženám pri vykonaní zákroku sterilizácie.

Častým javom u rómskych žien je predčasné opustenie gynekologicko – pôrodnického oddelenia. V týchto prípadoch bolo zabezpečené, aby všetky matky absolvovali vyšetrenie novorodencov za

asistencie AOZ. Bola taktiež vykonávaná osвета v oblasti starostlivosti a výživy o novorodencov. AOZ preventívne vykonával osvetu tehotných žien o potrebe pravidelných prehliadok a všetky rómske ženy sa za asistencie AOZ na podnet gynekológov preventívnych ako aj popôrodných prehliadok zúčastnili.

Z ďalších aktivít môžeme spomenúť asistenciu pri uzatváraní dohôd o poskytovaní lekárskej starostlivosti u klientov, ktorí nemajú z rôznych dôvodov ošetrojúceho lekára, kontroluje dodržiavanie liečebného režimu práceneschopných detí, ktoré si plnia povinnú školskú dochádzku, poskytuje poradenstvo pomoc pri vybavovaní kompenzačných pomôcok ŤZP Rómom. Správa KAOZ veľmi pozitívne hodnotí spoluprácu s TSP, najmä pri riešení problémov so zanedbávaním povinnej školskej dochádzky, participácii na osvete proti pedikulóze, zabezpečení liečebných pobytov pre maloleté deti.

Pri výskyte škodcov v lokalitách MRK bola v spolupráci Zdravé komunity – mesto Brezno a - RÚVZ vykonaná dezinsekcia. Ďalej AOZ spolupracoval s RÚVZ na zistení prístupu k pitnej vode a stavu kanalizácie, výskytu nelegálnych skládok odpadu a hlodavcov v častiach mesta obývaných Rómami. Zdravé komunity tiež participovali na odbere vzoriek vody z vodných zdrojov v týchto častiach mesta.

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Existencia kanalizácie - Záujem samosprávy riešiť problémy MRK - Vybudované sociálne služby (komunitné centrum, NDC, TSP, nocľaháreň) - Komunitná práca s cieľovou skupinou - Spracované strategické dokumenty(KPSS, PR MB) - Vybudované byty nižšieho štandardu (Hlavina) - Aktivačné práce a MOS na území mesta - Realizácia projektov v oblasti zamestnanosti (Komunitná synergia, Šanca pre zamestnanosť, Cesta z kruhu nezamestnanosti) - Realizácia projektov EU - Činnosť asistenta osvety zdravia - Pôsobenie AOZ v lokalitách 	<ul style="list-style-type: none"> - Nízka úroveň bývania - Vysoký počet obyvateľov na domácnosť - Znečisťovanie okolia - Nedostatočná hygiena, výskyt pedikulózy - Výskyt ďalších škodcov - Zadlženosť - Nefunkčná kanalizácia, infraštruktúra - Vysoký výskyt čiernych stavieb - Výskyt čiernych skládok - Nelegálne bývanie - Migrácia obyvateľov - Vyberanie odpadkov – znečisťovanie sídlisk - Devastácia obydli - Nízka miera osobnej zodpovednosti - Nedostatok bytov nižšieho štandardu - Nevybudovaný systém prestupného bývania - Úžera - Nedostatočná legislatíva na riešenie problémov

	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatok vedomostí z oblasti ochrany zdravia a plánovaného rodičovstva - Zanedbávanie zdravotnej prevencie detí aj dospelých
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Možnosť čerpania finančných prostriedkov z fondov EU - Likvidácia čiernych stavieb - Budovanie ďalších bytov nižšieho štandardu - Motivácia a podpora MRK k začleneniu sa do života v meste - Využitie manuálnych zručností MRK pri výstavbe bytov, či infraštruktúry - Motivácia k plneniu záväzkov - Možnosť úpravy legislatívy na území mesta (VZN o verejnom poriadku, hospodárenie s bytmi) - Ďalšia výchova rómskeho obyvateľstva v oblasti zdravia 	<ul style="list-style-type: none"> - Nezáujem a neochota väčšiny MRK o zlepšenie úrovne bývania a spôsobu života - Riziko šírenia prenosných ochorení - Prehľbovanie zadlženosti MRK - Zvýšený výskyt hlodavcov a iných parazitov a riziko ich ďalšieho šírenia - Nárast rómskej populácie - Nárast kriminality a sociálnopatologických javov - Zhoršovanie vzťahov a zvyšovanie napätia medzi minoritou a majoritou - Nedodržiavanie liečebného režimu v čase ochorenia detí

Analýza problémov

Na základe analýzy problémov a následného vyhodnotenia formou matice problémov zadefinovala pracovná skupina 7 kľúčových problémov, ktoré zoradila podľa závažnosti do

Následovného poradia:

Poradie	Problém
1.	Nárast počtu MRK, s tým súvisiace nelegálne bývanie, čierne stavby, migrácia
2.	Nízka miera osobnej zodpovednosti a z toho vyplývajúce prehľbovanie zadlženosti, úžera
3.	Nárast sociálnopatologických javov
4.	Zvyšovanie napätia medzi minoritou a majoritou pre nezáujem Rómov podieľať sa na riešení situácie a nedostatočná legislatíva na riešenie problémov
5.	Nedostatok bytov nižšieho štandardu a neexistencia prestupného bývania
6.	Nízka úroveň bývania, v dôsledku vysokého počtu obyvateľov, devastácie obydľí, nedostatočnej hygieny a znečisťovania okolia
7.	Výskyt hlodavcov a riziko prenosu infekčných ochorení

Na základe uvedeného, pracovná skupina sformulovala hlavný cieľ v oblasti bývania, zdravia a infraštruktúry nasledovne:

„Zvýšením osobnej zodpovednosti eliminovať problém neprispôsobivosti a znížiť napätie medzi minoritou a majoritou“

3.3 Vzdelávanie

Výchova a vzdelávanie je základným prostriedkom vývoja spoločnosti. Hlavným predpokladom vytvorenia kvalitného života je tvorivé a humánne vzdelávanie a výchova k tolerancii a znášanlivosti.

Mesto Brezno ako zriaďovateľ materských a základných škôl i školských zariadení prešlo počnúc rokom 2002 niekoľkými etapami racionalizácie. Dôvodom bol jednak nepriaznivý demografický vývoj a aj zmena systému financovania, ktorá ohrozovala kvalitu vzdelávania a služieb s ňou spojených. K poslednej zmene došlo v roku 2007. Mesto Brezno je v súčasnosti zriaďovateľom troch základných škôl s jasnou profiláciou. Základné školy mesta si konkurujú ponukou školských výchovno – vzdelávacích programov, ich rozšírením o špecifické voliteľné predmety, ktoré školy využívajú na svoju profiláciu, aby vyšli v ústrety potrebám a záujmom žiakov a rodičov je vyvíjaná maximálna iniciatíva na podporu integrovaného vzdelávania v záujme formovania osobnostného rastu detí a mládeže. Súčasný stav výchovno-vzdelávacieho procesu v základných školách je na veľmi dobrej úrovni. Sieť základných škôl a školských zariadení dopĺňa špeciálna základná škola, ktorej zriaďovateľom je Okresný úrad – odbor školstva v Banskej Bystrici. Táto škola od septembra 2010 sídli v novej, vlastnej budove školy na Mládežníckej ul. 3, Brezno. V meste sú štyri stredné školy, z toho tri v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja.

Najviac detí marginalizovanej rómskej komunity navštevuje Špeciálnu základnú školu, ktorá prijíma deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a o ich prijatí rozhoduje riaditeľ školy v súlade so zákonmi č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predchádza mu písomná žiadosť zákonného zástupcu dieťaťa a písomné vyjadrenie zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

T7: Základná škola s materskou školou Pionierska 2

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	38	38	40	40
Počet žiakov	825	834	824	808
Počet žiakov – príslušníkov MRK I. stupeň	31	38	38	37

Počet žiakov – príslušníkov MRK II. stupeň	8	14	6	6
---	---	----	---	---

Zdroj ZŠ s MŠ P2

T8 Základná škola s materskou školou Karola Rapoša Pionierska 4

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	25	25	27	28
Počet žiakov	499	496	513	517
Počet žiakov – príslušníkov MRK I. stupeň	50	49	55	53
Počet žiakov – príslušníkov MRK II. stupeň	42	48	51	44

Zdroj ZŠ s MŠ K. Rapoša

T9 Základná škola s materskou školou MPČL 35

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	16	16	16	16
Počet žiakov	285	287	289	285
Počet žiakov – príslušníkov MRK I. stupeň	42	49	50	53
Počet žiakov – príslušníkov MRK II. stupeň	12	16	21	26

Zdroj ZŠ s MŠ MPČL 35

T10 Špeciálna základná škola Brezno

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	27	27	26	27
Počet žiakov	233	217	213	236
Počet žiakov – príslušníkov MRK I. stupeň	92	93	98	123
Počet žiakov – príslušníkov MRK II. stupeň	133	116	107	106

Zdroj ŠZŠ

Zanedbávanie povinnej školskej dochádzky je jedným z hlavných fenoménov, týkajúc sa marginalizovanej rómskej komunity. Mesto Brezno tento problém rieši v spolupráci so základnými školami na území mesta, špeciálnou základnou školou, ale aj Odborným internátnym učilišťom vo Valaskej, kde si maloletí plnia PŠD. Súčasný stav záškoláctva na území mesta je neuspokojivý. Rodičia detí so zanedbanou povinnou školskou dochádzkou prejavujú čoraz menej zodpovednosti, povinnosti a zodpovednosť je presúvaná na školy, sociálnych pracovníkov a políciu. Vykonávaná sociálna práca sociálnymi pracovníkmi mesta a terénnymi sociálnymi pracovníkmi neprináša uspokojivé výsledky. Jednou zo sankcií za zanedbávanie povinnej školskej dochádzky je vyplácanie prídavku na dieťa formou osobitného príjemcu, ale ani to nemá zásadnejší efekt na zlepšenie situácie.

T11 Výkon osobitného príjemcu PnD

r. 2015	51
Úbytok	23
prírastok	12
Spolu k 31.5.2016	40

Pozn. úbytok v 4 prípadoch spôsobený ukončením PŠD

Zdroj MsÚ

Rodičia si neplnia povinnosti voči škole, ospravedlnenia za absenciu detí v škole doručujú škole po termíne stanovenom školským poriadkom. V roku 2015 aj 2016 prebehlo na pôde mesta stretnutie

ohľadom problematiky záškoláctva so zástupcami škôl, Obvodného oddelenia policajného zboru a Mestskou políciou Brezno. Jednou zo snáh riešenia tohto problému je presunutie ťažiska zodpovednosti na zákonných zástupcov maloletých detí a zo strany škôl striktné dodržiavanie termínov doručenia ospravedlnenia neprítomnosti dieťaťa v škole Súčasne aj využívanie všetkých sankcií definovaných v školskom zákone č.245/2008.

V záujme riešenia tejto problematiky mesta Brezno od septembra 2015 v spolupráci s SAD Zvolen zriadilo autobusovú linku, ktorá dopravuje deti do a zo školy zefektívnou trasou. Pri doprave vykonávajú dozor a asistenciu terénni sociálni pracovníci mesta Brezno, Zameriavajú sa najmä na deti, ktoré už medzi záškolákov patria a ich rodičia poberajú prídavok na dieťa formou osobitného príjemcu. Deti hradia cestovné formou čipovej karty a príslušnú sumu budú rodičia uhrádzajú v pokladni Mestského úradu priamo z prídavku na dieťa. Od septembra do decembra 2015 bolo autobusom prepravených 2523 detí a od 1.1.2016 do 31.5.2016 5414 detí, z toho 3 142 na čipovú kartu.

Mesto Brezno tiež vypracovalo „Metodický pokyn pre riešenie priestupkov na úseku školstva a výchovy mládeže pri zanedbávaní plnenia povinnej školskej dochádzky, v ktorom sú jednoznačne a v súlade s platnou legislatívou vymedzené kompetencie a povinnosti jednotlivých inštitúcií, ktoré na riešení záškoláctva participujú. V priestupkovom konaní z dôvodu zanedbávania PŠD boli v roku 2015 riešené 4 rodiny a k 31.5.2016 tiež 4 rodiny

T12 Prehľad vymeškaných hodín na základných školách

Šk. rok	Počet žiakov	Vymeškané hodiny	Neospravedlnené hodiny
ZŠ s MŠ MPČĽ			
2014/2015	289	12 262	732
2015/2016	285	8 921	392
ZŠ s MŠ Pionierska 2			
2014/2015	824	39557	280
2015/2016	808	31868	164
ZŠ s MŠ Karola Rapoša Pionierska 4			
2014/2015	513	47 786	602
2015/2016	517	41 262	918
Špeciálna základná škola Brezno			
2014/2015	213	36 292	2 304

2015/2016	236	34 380	2 182
-----------	-----	--------	-------

Zdroj jednotlivé ZŠ

Pri každej zo základných škôl je zriadená aj materská škola a takmer každá z nich má aj elokované pracoviská. V tabuľkách je prehľad návštevnosti rómskych detí v materských školách v meste Brezno, ktorý poskytli jednotlivé materské školy:

T13 Materská škola pri ZŠ s MŠ Pionierska 2-Hradby

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	5	5	5	5
Počet detí	101	107	101	105
Počet detí – príslušníkov MRK	4	5	4	5

T14 Materská škola pri ZŠ s MŠ Pionierska 2 - B. Němcovej

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	2	2	2	2
Počet detí	42	42	43	43
Počet detí – príslušníkov MRK	0	0	0	0

T15 Materská škola Dr. Clementisa 3 pri ZŠ s MŠ Karola Rapoša, Pionierska 4

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	6	6	6	6
Počet detí	114	117	113	116

Počet detí – príslušníkov MRK	1	3	3	1
--------------------------------------	---	---	---	---

T 16 Materská škola Nálepková 50 pri ZŠ s MŠ Karola Rapoša, Pionierska 4

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	6	6	6	6
Počet detí	109	118	115	116
Počet detí – príslušníkov MRK	6	5	1	4

T17 Materská škola pri ZŠ s MŠ MPČL 35

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tried/oddelení	6	6	6	6
Počet detí	120	120	119	121
Počet detí – príslušníkov MRK	6	7	4	3

Predprimárne vzdelávanie rómskych detí v súčasnosti zaostáva, hoci práve u detí z tejto cieľovej skupiny je nesmierne dôležité z hľadiska ich budúceho zaškolenia. Okrem toho, že sa jedná o deti z málo podnetného prostredia, s nízkou mierou osobnej zodpovednosti rodičov, jedná sa častokrát aj o dvojjazyčné prostredie. Rómske deti nedosahujú úroveň školskej zrelosti a v škole nemajú šancu sa integrovať medzi ostatné deti a zvládnuť učebné osnovy. Mesto Brezno zabezpečuje predškolskú výchovu v Centre pre komunitnú prácu, ktorú vykonáva kvalifikovaný pedagóg. Keďže predškolské vzdelávanie detí nie je zákonnou povinnosťou, je veľmi náročné motivovať rodičov rómskych detí k návšteve predškolskej prípravy. Sociálni pracovníci rodiny s deťmi pravidelne navštevujú, vyvíjajú úsilie na posilnenie rodičovských zručností a na zvýšenie zodpovednosti za výchovu

maloletých detí. Pre rodičov sú organizované pravidelne prednášky na tému školskej zrelosti a možno konštatovať, že návštevnosť detí na predškolskej príprave v Centre pre komunitnú prácu sa v roku 2016 zvýšila. V školskom roku 2014/2015 predškolskú výchovu navštevovalo priemerne mesačne 44 detí (pozn. stav k 31.3.2015, z dôvodu požiaru v KC) a v školskom roku 2015/2016 k 31.5.2016 priemerne mesačne 135 detí.

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - fungujúci nultý ročník na ZŠ - činnosť CPPPaP v meste - školský autobus (trasa Brezno Bujakovo – ŠZŠ Mazorníkovo a späť) - predškolská príprava detí zo soc. znevýhodneného prostredia - vzdelávanie programy v Komunitnom centre - prebiehajúce projekty na ZŠ zamerané na inkluzívny model vzdelávania detí z MRK - sv. omše určené pre Rómov realizované rímskokatolíckou cirkvou - osobitný príjemca prídavku na dieťa pri neplnení PŠD 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok materských škôl - nízka vzdelanostná úroveň rodičov - nezáujem rodičov viesť svoje deti k vzdelaniu - neúčast detí na školských kluboch, na školskom vyučovaní - záškoláctvo, nárast sociálno-patologických javov - deťom chýbajú základné hygienické návyky - funkčná negramotnosť (problémy MRK s vybavovaním na úradoch...) - málo podnetné výchovné prostredie - malá kapacita Komunitného centra pre realizovanie vzdelávacích aktivít - nedostatok voľnočasových aktivít a priestory na ich realizáciu - nízky záujem kvalifikovaných pracovníkov zameraných na vzdelávanie MRK - zneužívanie lekárskej starostlivosti - nedostatočná pripravenosť detí MRK nástupu k PŠD - vysoký počet detí v nultom ročníku
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - zriadenie materských škôl pre výchovu a vzdelávanie detí MRK od 3. roku - zintenzívnenie vzdelávacích aktivít v Komunitnom centre pre MRK - vzdelávanie kvalifikovaných pracovníkov určených na vzdelávanie ľudí so špeciálnymi potrebami - zamestnávanie rómskych asistentov na školách - podpora MVO pre voľnočasové a vzdelávacie aktivity - práca terénnych sociálnych pracovníkov 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu vzdelávacích aktivít - nezáujem MRK o vzdelávacie aktivity - nárast sociálno – patologických javov - chýbajúce predškolské zariadenia v blízkosti k MRK pre deti od 3 rokov - vzájomná segregácia medzi MRK a majoritou - problém uplatniť sa MRK na trhu práce - nelegálna práca u žiakov s neukončenou PŠD -

Analýza problémov

Na základe analýzy problémov a následného vyhodnotenia formou matice problémov zadefinovala pracovná skupina 6 kľúčových problémov, ktoré zoradila podľa závažnosti do nasledovného poradia:

Poradie	Problém
1.	Vzájomná segregácia medzi majoritou a minoritou
2.	Nízky záujem kvalifikovaných pracovníkov zameraných na vzdelávanie MRK
3.	Nedostatok priestorov na realizáciu vzdelávacích aktivít
4.	Nedostatok vzdelávacích a voľnočasových aktivít
5.	Nízka vzdelanostná úroveň a nezáujem MRK o vzdelávanie a nedostatočná legislatíva
6.	Nárast záškoláctva a sociálno-patologických javov

Na základe uvedeného, pracovná skupina sformulovala hlavný cieľ v oblasti vzdelávania nasledovne:

„Skvalitniť systém vzdelávania, vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve s dôrazom na zvýšenie vzdelanostnej úrovne MRK v meste Brezno“

3.4 Sociálne služby

Sociálne služby predstavujú špecializované činnosti, resp. súbory činností zameraných na prevenciu sociálneho vylúčenia zabezpečujúce pomoc fyzickej osobe a rodine. Ich hlavným cieľom je zabezpečiť určitú úroveň kvality života všetkých občanov, ktorá je vyjadrená v oficiálnej sociálnej politike štátu. Cieľom sociálnych služieb je podpora občana v sociálnej núdzi a zabezpečenia jeho integrácie do spoločnosti vrátane vytvorenia predpokladov pre jeho zamestnanosť a zamestnateľnosť. Význam sociálnej služby nie je dôležitý len vzhľadom na množstvo ľudí, ktorí ju potrebujú, ale hlavne preto, že bez jej pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu.

Sociálnu službu vymedzuje Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 448/2008 Z. z.) ako odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie
- riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny

Za nepriaznivú sociálnu situáciu podľa tohto zákona sa považuje ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z viacerých dôvodov:

1. že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb
2. pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností
3. pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku
4. pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav
5. z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok

6. pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím
7. pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb
8. pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb je zabezpečenie ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej osobnej hygieny.

Krízová sociálna situácia podľa tohto zákona je ohrozenie života alebo zdravia fyzickej osoby a rodiny, ktoré vyžaduje bezodkladné riešenie sociálnou službou. Sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.

Sociálne služby poskytujú sociálnu pomoc vo forme úkonov nahrádzajúcich v rôznej miere stratu sociálnej samostatnosti občanov. Ich základné zameranie smeruje do týchto oblastí:

- prevencia
- sociálne poradenstvo
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie základných životných potrieb pre občanov so zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom
- súvisiace s pobytom a ubytovaním
- na podporu rodiny s deťmi

Sociálne služby na komunitnej úrovni sú chápané v širších súvislostiach než na legislatívnej, a nie je možné ich striktne od seba oddeliť. Môžeme spomenúť napr. niektoré aktivity a opatrenia zamerané na výkon sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Mesto Brezno poskytuje svojim viaceré druhy sociálnych služieb. Zo služieb krízovej intervencie sú to:

1. sociálne služby v zariadeniach:
  - Nízkoprahové denné centrum „Lúč“
  - Komunitné centrum „Plamienok“ (zničené požiarom, funguje v náhradných priestiroch)
  - Nocľaháreň „Nádej“
  - Zariadenie núdzového bývania „Náruč“,
2. sociálne služby na podporu rodiny s deťmi:
  - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života

3. sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú:
  - domáca opatrovateľská služba
  - požičiavanie pomôcok
4. sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
  - monitorovanie a signalizácia potreby pomoci
5. podporné služby, ktorými sú:
  - odľahčovacia služba
  - pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností
  - poskytovanie sociálnej služby v dennom centre

T18 Prehľad poskytovania sociálnych služieb v zariadeniach

	2015	k 31.5.2016
Nízkoprahové denné centrum „Lúč“		
Počet klientov	18	13
Počet príslušníkov MRK	3	2
Nocľaháreň „Nádej“		
Počet klientov	24	173
Počet príslušníkov MRK	2	2
Komunitné centrum „Plamienok“		
Počet klientov	260	470
Počet príslušníkov MRK	260	470
Zariadenie núdzového bývania „Náruč“		
Počet klientov	17	19
Počet príslušníkov MRK	8	10

T19 Prehľad poskytovania sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi

	2015	k 31.5.2016
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života		
Počet žiadateľov	0	0
Počet príslušníkov MRK	0	0

T 20 Prehľad poskytovania sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia

	2015	k 31.5.2016
Opatrovateľská služba		
Počet opatrovaných	146	126
Z toho príslušníkov MRK	2	1
Počet opatrovateliek	65	68
Z toho príslušníkov MRK	3	3
Požičovňa pomôcok		
Počet klientov	9	8
Počet príslušníkov MRK	0	0

T21 Prehľad poskytovania sociálnych služieb s použitím telekomunikačných technológií

	2015	k 31.5.2016
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci		
Počet žiadateľov	0	10
Z toho príslušníkov MRK	0	0

T22 Prehľad poskytovania podporných služieb

	2015	k 31.5.2016
odľahčovacia služba		
Počet žiadateľov	0	0
Z toho príslušníkov MRK	0	0
pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností		

Počet klientov	42	28
Počet príslušníkov MRK	15	9
poskytovanie sociálnej služby v dennom centre		
Počet klientov	300	150
Počet príslušníkov MRK	1	1

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že príslušníci MRK využívajú najmä služby nízkoprahového charakteru, predovšetkým komunitného centra. Komunitné centrum „Plamienok“ ktoré bolo v apríli 2015 zničené požiarom, preto je rozdiel v počte klientov relatívne vysoký pri porovnaní rokov 2015 a 2016. Mesto Brezno našlo náhradné priestory na zabezpečenie činnosti v Centre pre komunitnú prácu, Chalupkova 22, Brezno, ktoré začalo fungovať v septembri 2015.

Okrem poskytovania uvedených sociálnych služieb do kompetencie mesta patrí vykonávanie osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi, rodičovského príspevku, prídavku na dieťa a poskytovanie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi. V oblasti sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately mesto spolupracuje pri organizovaní resocializačných programov, taktiež pri výchovných alebo sociálnych programoch pre deti, ktorým bolo uložené výchovné opatrenie. Spolupôsobí pri úprave a obnove rodinných pomerov dieťaťa finančnou podporou, realizuje výkon opatrení a úloh sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately.

Sféra terénnej sociálnej práce zahŕňa činnosti a aktivity, ktoré sú realizované s cieľom zlepšiť životnú situáciu a integrovať do spoločnosti osoby ohrozené sociálnym vylúčením s dôrazom na marginalizované rómske komunity prostredníctvom terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov. V roku 2015 vykonali terénni pracovníci 1776 intervencií a k 31.05.2016 561 intervencií. Priemerný mesačný počet intervencií v roku 2015 bol 148 a v roku 2016 je 122. Pokles je najmä z dôvodu ukončenia národného projektu TSP k 30.11.2015. Následne terénni pracovníci pracovali na báze dobrovoľníckej práce, čiže v režime nižšieho počtu hodín mesačne.

T23 Prehľad výkonu osobitného príjemcu

	2015	k 31.5.2016
Dávka v hmotnej núdzi		
Počet poverateľov	22	20
Z toho príslušníkov MRK	22	19
Prídavok na dieťa		
Počet detí	63	62

Počet príslušníkov MRK	57	58
Rodičovský príspevok		
Počet poberateľov	8	10
Počet príslušníkov MRK	7	9

T24 Prehľad výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately

	2015	k 31.5.2016
Počet rodín	51	43
Z toho príslušníkov MRK	28	28

3.5. Zamestnanosť

Nezamestnanosť je jedným zo základných ukazovateľov pre klasifikovanie problémových regiónov a ukazovateľom situácie na trhu práce. Je považovaná za jednu zo základných príčin chudoby a sociálneho vylúčenia, ktorá ohrozuje najmä rizikové skupiny nezamestnaných, medzi ktorých sa radia dlhodobo nezamestnaní, mladí vo veku do 25 rokov, starší vo veku nad 45 rokov, osoby bez vzdelania, osamelí rodičia a pod. Prax potvrdzuje, že výrazne vysoký podiel ťažko umiestniteľnej pracovnej sily na trhu práce predstavujú Rómovia v produktívnom veku. Takmer 90% z nich je nezamestnaných. Mnohí z nich sú zaradovaní do rôznych programov v rámci jestvujúcich nástrojov aktívnej politiky trhu práce, prostredníctvom ktorých si osvojujú a rozširujú svoje pracovné návyky. V porovnaní s nezamestnanosťou v okrese Brezno alebo Banskobystrickom kraji je mesto na tom mierne lepšie, ale v porovnaní so Slovenskom je stav omnoho horší. Nezamestnanosť ako jeden z významných faktorov priamo ovplyvňuje veľkosť a štruktúru cieľových skupín v komunite. Mesto Brezno patrí v rámci Slovenska trvale k mestám s vyššou mierou nezamestnanosti.

T25 Vývoj celkovej nezamestnanosti v meste Brezno

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet uchádzačov o zamestn.	2943	2813	2656	2540	2553	1892	1481	1276	1116	1161	1926	1954	1956	2059	1616	1494	1398

Zdroj: ŠÚ SR

T26 Porovnanie vývoja miery nezamestnanosti v meste Brezno (odhadovaná), okrese Brezno, Banskobystrickom kraji a na Slovensku

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mesto Brezno	21,46	16,56	13,23	11,41	10,97	10,47	17,38	17,83	18,09	19,52	15,67	14,94	13,56
Okres Brezno	22,35	18,06	15,04	13,30	10,81	11,35	18,36	18,00	18,41	19,15	15,97	13,41	12,52
BB kraj	22,75	19,50	18,32	16,12	14,10	14,25	19,19	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22	14,94
SR	15,56	13,07	11,36	9,40	7,99	8,39	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29	10,63

Zdroj: ŠÚ SR

T27 Vývoj nezamestnanosti vybraných sledovaných skupín obyvateľstva v meste Brezno

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový počet nezamestn.	2 553	1 892	1 481	1 276	1 116	1 161	1 926	1 954	1 956	2 059	1 616	1 494	1 398
Nezamestn. mladiství a absolventi škôl	250	398	357	272	319	317	489	468	463	475	430	409	259
	9,79%	21,04%	24,11%	21,32%	28,58%	27,30%	25,39%	23,95%	23,67%	23,07%	26,61%	27,38%	18,53%
Nezamestn. zdravotne postihnutí	364	301	157	86	77	83	124	149	148	119	130	122	138
	14,26%	15,91%	10,60%	6,74%	6,90%	7,15%	6,44%	7,63%	7,57%	5,78%	8,04%	8,16%	9,87%

Zdroj: ŠÚ SR a UPSVR Brezno

Pri dvoch sledovaných skupinách nezamestnaných je zjavný opačný vývoj ich podielu na celkovom počte nezamestnaných. Podiel aj absolútny veľkosť skupiny zdravotne postihnutých nezamestnaných sa v priebehu posledných 13 rokov znížila. Tento pokles nezamestnanosti je v určitom rozpore voči nárastu počtu zdravotne postihnutých občanov v meste a je ovplyvnený v značnej miere zmenami legislatívy v tejto oblasti v posledných 10 rokoch. Opačná a podstatne horšia situácia je v nezamestnanosti mladistvých a absolventov škôl. Takýto vývoj a stav je odrazom celoslovenskej situácie v oblasti nezamestnanosti tejto cieľovej skupiny.

Mesto Brezno, ako aj príspevková organizácia mesta – Technické služby využili nástroje aktívnej politiky trhu práce za účelom zvýšiť zamestnanosť obyvateľov nášho mesta. V roku 2015 bolo na Mestský úrad v Brezne prijatých cez projekt „Šanca na zamestnanosť“ 30 zamestnancov, z toho 2

príslušníci MRK. Technické služby mesta Brezna sa zapojili do viacerých projektov a v priebehu rokov 2015-2016 prijali do pracovného pomeru viacerých zamestnancov:

T28 Využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce – TS Brezno

	Šanca na zamestnanie	Praxou k zamestnaniu	Podpora miestnej a regionálnej zamestnanosti	Podpora zamestnávania znevýhodneného uchádzača
Počet prijatých zamestnancov	9	1	16	2
Z toho MRK	1	0	1	0

SWOT analýza

Sociálne služby

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - dostupnosť sociálnej pomoci - poskytovanie jednorázových príspevkov MsÚ - dotácia na stravovanie a školské pomôcky poskytované štátom - zabezpečenie dopravy detí MRK do školy - vedomosť MRK o možnostiach sociálnej pomoci - TSP - projekt Zdravé komunity a dobrovoľníctvo 	<ul style="list-style-type: none"> - neochota prijať pomoc = nespolupráca - zneužívanie systému - nedostupnosť sociálnej pomoci = negramotnosť - pasívni prijímatelia sociálnej pomoci - chýbajúce komunitné centrum
PRÍLEŽITOSTI : Sociálna pomoc	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - využitie zdrojov EÚ - pomoc charity a cirkvi - OZ a NO - odborné prednášky, osveta 	<ul style="list-style-type: none"> - neznalosť zdrojov soc. pomoci - strata schopností a neochoty prevziať zodpovednosť za kvalitu života - chudoba - zlyhanie nastavených mechanizmov

Zamestnanosť

Silné stránky	Slabé stránky
- aktívne vyhľadávanie príležitostných	- nedostatok pracovných príležitostí pre

prác - aktívna spolupráca MsÚ s UPSVR	nekvalifikovaných UoZ - nedostatočné finančné ohodnotenie - nedostatok pracovných zručností a vzdelania - nezáujem o ďalšie vzdelávanie
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
- využitie zdrojov EÚ - príležitosť cez aktivačné práce nadobudnúť pracovné návyky - využitie ponúk pracovných agentúr - ponuky práce na internete a na UPSVR - využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce	- skrytá diskriminácia zo strany zamestnávateľov - negatívne skúsenosti zamestnávateľov s MRK - neochota cestovať za prácou

Analýza problémov

Na základe analýzy problémov a následného vyhodnotenia formou matice problémov zadefinovala pracovná skupina 7 kľúčových problémov, ktoré zoradila podľa závažnosti do nasledovného poradia:

Poradie	Problém
1.	Zneužívanie soc. systému (zvyk nepracovať)
2.	Nedostatočná kvalifikácia, návyky, zručnosti
3.	Nárast sociálno-patologických javov a závislostí
4.	Neochota pracovať, imobilita (neochota cestovať za prácou)
5.	Nedostatok pracovných príležitostí
6.	Existenčné problémy
7.	Negatívne skúsenosti zamestnávateľov a ich následná diskriminácia zamestnať obyvateľov z MRK

Na základe uvedeného, pracovná skupina sformulovala hlavný cieľ v oblasti sociálnej pomoci a zamestnanosti nasledovne:

„Aktivizácia nezamestnaných príslušníkov MRK, s využitím ponúkaných podporných programov, skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu“

4. Stratégia riešenia – ciele a opatrenia na roky 2016-2022

Na základe výstupov jednotlivých pracovných skupín boli zadefinované ciele a opatrenia pre nasledujúce roky a sformulovaný hlavný cieľ, ku ktorému by sme mali realizáciou opatrení dospieť.

Hlavný cieľ koncepcie:

„Zlepšenie kvality života príslušníkov MRK vo všetkých oblastiach za aktívnej participácie cieľovej skupiny a zlepšenie vzťahov medzi minoritou a majoritou v meste Brezno“

Bývanie, zdravie a infraštruktúra			
Priorita			
Zvýšením osobnej zodpovednosti eliminovať problém neprispôsobivosti a znížiť napätie medzi minoritou a majoritou			
Cieľ 1		Zastaviť nárast nelegálnych stavieb, sledovať migráciu rómskeho obyvateľstva a nelegálne bývanie	
Špecifické ciele		Opatrenia	
1.1	Pravidelný monitoring lokalít	1.1.1	Mapovať a eliminovať výskyt čiernych stavieb a nelegálnych skládok
		1.1.2	Legalizácia obydlí
		1.1.3	Odstraňovať nelegálne rómske obydlia
		1.1.4	Odstraňovať nelegálne skládky
Cieľ 2		Zlepšiť prístup k bývaniu segregovaných skupín s dôrazom na sociálne bývanie	
Špecifické ciele		Opatrenia	
2.1	Výstavba bytov nižšieho štandardu s aktívnym zapojením sociálne vylúčených občanov	2.1.1	Vytipovanie vhodných lokalít
		2.1.2	Vypracovať projektovú dokumentáciu technickej infraštruktúry vo vybranej lokalite výstavby s použitím moderných technológií
		2.1.3	Vypracovať vzorovú projektovú dokumentáciu na výstavbu bytov a domov nižšieho štandardu
		2.1.4	Vytipovať rodiny budúcich nájomníkov a zapojiť ich do procesu výstavby
		2.1.5	Vytipovať byty vo vlastníctve mesta v rámci opravy existujúceho bytového fondu na realizáciu sociálneho bývania
		2.1.6	Vytvoriť systém prestupného bývania
2.2	Riešiť problém infraštruktúry	2.2.1	Rekonštrukcia ciest a chodníkov
		2.2.2	Sfunkčnenie a dobudovanie kanalizácie
		2.2.3	Budovanie verejného osvetlenia
		2.2.4	Zabezpečenie prístupu k pitnej vode
2.3	Zaviesť systém bezpečnosti a verejného poriadku	2.3.1	Pravidelný odvoz KO v častejších intervaloch
		2.3.2	Sankcionovať osoby porušujúce zákon o nakladaní s odpadom a znečisťovaní životného prostredia.

		2.3.3	Zaviesť kamerový systém
		2.3.4	Zaviesť rómske občianske hliadky
		2.3.5	Medializovať podniknuté opatrenia, vyzdvihovať pozitívne príklady
Cieľ 3		Zvýšiť úroveň finančnej gramotnosti a zaviesť tréningové programy finančnej gramotnosti	
Špecifické ciele		Opatrenia	
3.1	Riešenie problému neplatičstva	3.1.1	Uplatňovať inštitút osobitného príjemcu
		3.1.2	Zefektívniť výkon OP – vecná forma dávky
		3.1.3	Zefektívniť splácanie dlhov – záväzkov voči mestu - uzatvárať splátkové kalendáre a motivovať dodržiavaniu finančných pravidiel
3.2.	Vzdelávanie v oblasti finančnej gramotnosti	3.2.1	Povinná účasť obyvateľov nájomných bytov na vzdelávaní v súvislosti s hospodárením finančnými prostriedkami a nakladania so zvereným majetkom
		3.2.2	Realizovať povinné vzdelávacie kurzy v oblasti finančnej gramotnosti („Rodinný rozpočet“, „Vedenie domácnosti“ „Platobná disciplína“)
Cieľ 4		Zvýšením vnútornej motivácie MRK k riešeniu svojej situácie zlepšiť vzťahy medzi minoritou a majoritou	
Špecifické ciele		Opatrenia	
4.1	Prispôsobivým príslušníkom MRK nastaviť systém uľahčenia ďalšej integrácie	4.1.1	Pomoc mesta pri uplatnení sa na trhu práce
		4.1.2	Motivácia nefinančnou odmenou
		4.1.3	Budovanie športových plôch v upravených lokalitách na efektívne využívanie voľného času
Cieľ 5		Zvýšiť úroveň vedomostí v oblasti starostlivosti o zdravie	
Špecifické ciele		Opatrenia	
5.1.	Realizovať osvetu v oblasti zdravia a zdravotných rizík u detí a dospelých	5.1.1	Realizovať vzdelávanie s problematikou plánovaného rodičovstva a sexuálnej výchovy
		5.1.2	Zvýšiť úroveň vedomostí v oblasti očkovania a šírenia infekčných ochorení
		5.1.3	Posilňovať rodičovské kompetencie a zodpovednosť v oblasti starostlivosti o zdravie detí

Vzdelávanie			
Priorita			
Skvalitniť systém vzdelávania vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve s dôrazom na zvýšenie vzdelanostnej úrovne MRK v meste			
Cieľ 6		Zvýšiť úroveň vzdelania MRK v meste	
Špecifické ciele		Opatrenia	
6.1	Zlepšiť podmienky a systém vzdelávania MRK	6.1.1	Zriadiť predškolské zariadenia od 3 roku dieťaťa
		6.1.2	Iniciovať zavedenie povinnej predškolskej prípravy zmenou legislatívy do 18. roku dieťaťa
		6.1.3	Zvýšiť počet detí MRK v predškolských zariadeniach o 30%
		6.1.4	Rozšíriť systém praktického vzdelávania pre deti dospelých (rekvalifikačné kurzy)
		6.1.5	Iniciovať v rámci vzdelávania na stredných odborných školách na území mesta vzdelávacie programy pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami s cieľom získať praktické zručnosti pre uplatnenie sa na trhu práce.
		6.1.6	Skvalitnenie mimoškolskej činnosti (zamerať sa na prípravu na vyučovanie)
Cieľ 7		Eliminácia záškoláctva	
Špecifické ciele		Opatrenia	
7.1	Zlepšiť zanedbávanie povinnej školskej dochádzky	7.1.1	Efektívne využívať nástroje na elimináciu záškoláctva a viesť rodičov k plneniu rodičovských kompetencií v oblasti výchovy a plnenia PŠD
		7.1.2	Dôsledne uplatňovať sankcie pri neplnení PŠD vrátane trestno-právnej zodpovednosti rodičov
		7.1.3	Podpora prevenčných vzdelávacích programov a voľnočasových aktivít v školských zariadeniach
		7.1.4	Iniciovať legislatívu na zavedenie povinnej školskej dochádzky do 18 rokov (zmena legislatívy)
		7.1.5	Zvýšenie spolupráce s pediatrami v súvislosti so zanedbávaním PŠD
Cieľ 8		Posilniť vzdelávací personál pre MRK	
8.1	Zvýšiť podiel pedagogických a odborných pracovníkov	8.1.1	Zvýšiť počet rómskych asistentov na ZŠ a v predškolských zariadeniach
		8.1.2	Podpora dobrovoľníckej a osvetovej práce

Sociálne služby a zamestnanosť			
Priorita			
Aktivizácia nezamestnaných príslušníkov MRK, s využitím ponúkaných podporných programov, skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu			
Cieľ 9		Zvýšenie zamestnanosti obyvateľov z MRK	
Špecifické ciele		Opatrenia	
9.1	Podpora zamestnanosti MRK na trhu práce	9.1.1	Využívanie národných projektov
		9.1.2	Informovanosť o možnostiach zamestnať MRK cez UPSVR
		9.1.3	Garancia pracovného miesta po ukončení vzdelávania (chránené dielne, absolventská prax)
		9.1.4	Realizácia vzdelávacích programov, ktoré korešpondujú z aktuálnym dopytom na TP
		9.1.5	Spolupráca s OUI Valaská – zapojiť žiakov do činnosti v meste v rámci odborného výcviku
		9.1.6	Spolupráca s podnikateľmi ako potenciálnymi zamestnávateľmi pri zamestnávaní príslušníkov MRK
Cieľ 10		Rozvoj vhodných sociálnych a komunitných služieb	
Špecifické ciele		Opatrenia	
10.1	Podporiť rozvoj sociálnych zručností a návykov	10.1.1	podpora KC, výstavba nového KC
		10.1.2	Realizácia vzdelávacích a iných aktivít pre deti aj dospelých v KC
		10.1.3	podpora terénnej sociálnej práce
		10.1.4	zapájanie mimovládnych organizácií
10.2	Eliminovať výskyt sociálnopatologických javov	10.2.1	Realizovať atraktívne voľnočasové aktivity pre deti z MRK motivačným spôsobom
		10.2.2	Skvalitniť vykonávanie opatrení v súlade so zákonom 305/2005 Z.z.

Záver

Komplexná stratégia riešenia rómskej problematiky bola spracovaná tímom odborníkov, na základe dlhodobého poznávania rómskej problematiky, z osobných skúseností a dlhoročného pôsobenia pri riešení problémov rómskych komunít so zapojením občanov mesta. Spracovatelia jednoznačne dospeli k záveru, že len spoluprácou na miestnej úrovni medzi samosprávou, štátnou správou, mimovládnyimi organizáciami a verejnosťou je možné identifikovať potreby, určiť priority a mobilizovať miestne zdroje pri riešení sociálnej situácie Rómov v meste Brezno.

Zovšeobecniím cieľov a opatrení jednoznačne vyplýva, že v rámci všeobecnej politiky bývania je potrebné vybudovať vertikálny, obojstranne priepustný systém prestupného bývania. Orientovať sa na výstavbu nájomných bytov s aktívnym zapojením budúcich nájomníkov, príslušníkov MRK, ktorí budú nielen zmysluplne zaangažovaní do výstavby, ale aj do renovácie, alebo údržby bytov a verejných priestranstiev. Je nevyhnutné riešiť nelegálne vystavané obydlia a čierne skládky. Problém neplatičstva riešiť tak, aby sa zabránilo ďalšiemu nárastu dlhov, pričom je potrebné uplatňovať najmä preventívne a nie represívne opatrenia. Efektívne využívať už zavedený inštitút osobitného príjemcu a vo väčšej miere uplatňovať formu vecného plnenia pri vyplácaní dávky v hmotnej núdzi.

V meste Brezno je potrebné jednoznačne podporovať fungovanie terénnej sociálnej práce a činnosť komunitného centra so zameraním na vzdelávacie a preventívne aktivity pre deti a dospelých, s dôrazom na zmysluplné trávenie voľného času a predchádzanie sociálno - patologickým javom. Podporovať komunitný rozvoj, terénnu zdravotnú prácu prostredníctvom projektu „Zdravých komunít“, za úzkej spolupráce terénnych sociálnych pracovníkov s AOZ. V záujme zlepšenia úrovne zdravotných podmienok pre rómske komunity je dôležité zintenzívniť programy zdravotníckeho vzdelávania.

Podporovať činnosť existujúcich a vznik nových mimovládnych organizácií na území mesta, ktoré budú aktívne participovať na odstraňovaní sociálneho vylúčenia Rómov a zamerajú sa aj na preventívnu a vzdelávaciu činnosť spoločne s využitím dobrovoľníctva.

Presadzovať participáciu Rómov na spoločenských procesoch, ich plnú účasť na procese koncipovania, navrhovania, zavádzania a monitorovania politiky a programov zameraných na zlepšenie ich životných podmienok. Vyhľadávať neformálnych zástupcov rómskej komunity napomáhať rozvoju ich občianskych aktivít. Pozitívne príklady medializovať a zlepšovať spolužitie majority s minoritou. Podporovať sociálne a pracovné začleňovanie Rómov žijúcich v meste, zlepšovať vzdelanostnú úroveň od útleho veku. Posilňovať osobnú zodpovednosť každého jednotlivca a pozitívne motivovať k plneniu občianskych i rodičovských povinností. V spolupráci

s UPSVR realizovať vzdelávacie a zamestnanecké programy korešpondujúce s potrebami lokálneho trhu práce.

Komplexná stratégia riešenia rómskej problematiky nadväzuje na sústavu mestom prijatých dokumentov, ktoré určujú smer zásadných krokov potrebných pre dosiahnutie vyváženého sociálneho, ekonomického a hospodárskeho rozvoja mesta. Efektívnosť a zmysluplnosť stratégie podmieňuje predovšetkým zabezpečenie jej implementácie do praxe, ktorá je závislá od mnohých faktorov. Potrebná je najmä miera angažovanosti relevantných subjektov, inštitúcií a organizácií, ako aj cieľovej skupiny - teda samotných Rómov. Mieru úspechu stratégie zaručujú výstupy, výsledky a dopad jednotlivých aktivít.

Akčné plány

Bývanie, zdravie a infraštruktúra						
Opatrenie		Garant	Financovanie	Časový harmonogram	Merateľný ukazovateľ	Plánovaná hodnota
1.1	Pravidelný monitoring lokalít					
1.1.1	Mapovať a eliminovať výskyt čiernych stavieb a nelegálnych skládok	Mesto Brezno-stavebný úrad OSO, MsP,	Bez nárokov na finančné zdroje	2016-2022	Počet čiernych skládok a nelegálnych stavieb	10
Zámerom je včasné zachytenie výstavby nelegálnych príbytkov a vzniku skládok, predchádzania problémov a nákladov s ich odstránením a zlepšenie čistoty prostredia v lokalitách						
1.1.2	Legalizácia obydlí	Mesto Brezno-stavebný úrad, OSO, AM	Bez nárokov na finančné zdroje	2016-2022	Počet pozemkov a stavieb	5
Audit existujúcich lokalít s MRK, identifikácia pozemkov a stavieb, komplexné riešenie s dotknutými vlastníckmi stavieb – podľa individuálnych kritérií a strategických programových dokumentov - napr. UPN						
1.1.3	Odstraňovať nelegálne rómske obydlia	Mesto Brezno-stavebný úrad , TS	Rozpočet mesta	2016-2022	Počet odstránených obydlí	14
Výkon rozhodnutí vydaných v správnom konaní						
1.1.4	Odstraňovať nelegálne skládky	OŽP a SP, TS , OSO	Rozpočet mesta+ fondy EU	2016-2022	Počet odstránených skládok	5
Výkon rozhodnutí vydaných v správnom konaní						
2.1	Výstavba bytov nižšieho štandardu s aktívnym zapojením sociálne vylúčených občanov					
2.1.1	Vytipovanie vhodných lokalít	OI, MsZ, AM	Bez nárokov na finančné zdroje	2017	Počet lokalít	1
Prvým krokom k vybudovaniu bytov nižšieho štandardu je vytipovanie lokalít na území mesta v súlade s územným plánom a schválenie lokality MsZ						
2.1.2	Vypracovať projektovú dokumentáciu	OI,AM	Rozpočet mesta	2017	Počet PD	1

	technickej infraštruktúry vo vybranej lokalite výstavby s použitím moderných technológií					
	V súčasnosti sa pripravuje aktualizácia UPN mesta a v rámci jej spracovania pripraviť územie na vypracovanie PD pre výstavbu					
2.1.3	Vypracovať vzorovú projektovú dokumentáciu na výstavbu bytov a domov nižšieho štandardu	OI,AM	Rozpočet mesta	2018	Počet PD	1
2.1.4	Vytipovať rodiny budúcich nájomníkov a zapojiť ich do procesu výstavby					
	Terénni sociálni pracovníci na základe systematickej práce s rodinami vytipujú rodiny, ktoré spolupracujú a majú záujem zmeniť svoju sociálnu situáciu. Vytipované rodiny budú aktívne participovať na výstavbe bytov a stanú sa ich nájomníkmi	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2022	Počet rodín	15
2.1.5	Vytipovať byty vo vlastníctve mesta v rámci opravy existujúceho bytového fondu na realizáciu sociálneho bývania	OEF , OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2018-2020	Počet bytov	3
2.1.6	Vytvoriť systém prestupného bývania					
	Vytvorenie systému zásluhovosti pri prideľovaní nájomných bytov, ktorý bude obojsmerne priepustný. Klient sa vlastným pričinením posunie od poskytovania sociálnej služby až k forme nájomného bývania	OEF,OI, OSO	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet bytových jednotiek: ubytovňa byt nižšieho štandardu nájomný byt	10 10 5

a v prípade neplnenia povinností smerom späť. Prvým stupňom bude ubytovňa, ďalej byt nižšieho štandardu a nájomný byt						
2.2.	Riešiť problém infraštruktúry					
2.2.1	Rekonštrukcia ciest a chodníkov	OEF, TS	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet ciest a chodníkov	2
2.2.2	Sfunkčnenie a dobudovanie kanalizácie	OEF, TS	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet lokalít	2
2.2.3	Budovanie a údržba verejného osvetlenia	OEF, TS	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet lokalít	2
2.2.4	Zabezpečenie prístupu k pitnej vode	OEF, TS,OSO	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet lokalít	3
2.3	Zaviesť systém bezpečnosti a verejného poriadku					
2.3.1	Pravidelný odvoz KO v častejších intervaloch	TS	Rozpočet mesta	2016-2022	interval	Každý nepárny týždeň
Zachovať nastavené intervaly odvozu komunálneho odpadu z lokalít vo veľkoobjemových kontajneroch s cieľom predchádzať vytváraniu čiernych skládok						
2.3.2	Vyvodzovať zodpovednosť voči fyzickým osobám porušujúcim zákon o nakladaní s odpadom a znečisťovaní životného prostredia.	OŽPaSP,OSO, TS	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet uložených sankcií ročne	24
V prípade zistenia porušenia zákona podávať podnety na OU odbor ŽP a udeľovať sankcie za porušenie VZN č. 6/20132 o verejnom poriadku v znení neskorších zmien a dodatkov						
2.3.3	Zaviesť kamerový systém	OEF, MsP	Rozpočet mesta	2017	Počet lokalít	8
Zavedením kamerového systému zlepšiť bezpečnosť a udržiavanie poriadku v lokalitách, vyvodzovať zodpovednosť za						

porušovanie						
2.3.4	Zaviesť rómske občianske hliadky	MsP	Fondy EU	Do r. 2022	Počet hliadok	4
V prípade možnosti zapojiť sa do výzvy na zriadenie ROH, ktorých účelom je posilňovať poriadok a bezpečnosť v lokalitách						
2.3.5	Medializácia podniknutých opatrení, vyzdvihnutie pozitívnych príkladov	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet príkladov ročne	3
Priebežne informovať verejnosť prostredníctvom regionálnej tlače o dosiahnutých pozitívach vo všetkých oblastiach života v lokalitách MRK za účelom zlepšenia občianskeho spolunažívania majority s minoritou						
3.1	Riešenie problému neplatičstva					
3.1.1	Uplatňovať inštitút osobitného príjemcu	OSO v spolupráci s UPSVR	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet podnetov ročne	12
Sledovať účelnosť využívania dávky v hmotnej núdzi a pri zistení nedostatkov realizovať podnety na UPSVR pre výkon osobitného príjemcu						
3.1.2	Zefektívniť výkon OP – vecná forma dávky	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2017-2022	Počet rodín	10
V rámci realizácie projektu terénnej sociálnej práce v rámci osobitného príjemcu pri nespôlupráci príslušníkov MRK realizovať osobitného príjemcu formou priameho zabezpečenia základných potrieb						
3.1.3	Zefektívniť splácanie dlhov – záväzkov voči mestu - uzatvárať splátkové kalendáre a motivovať	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2017-2022	Počet uzatvorených dohôd ročne	10

	dodržiavaniu finančných pravidiel					
Motivovať príslušníkov MRK k plneniu povinností voči mestu-dodržiavanie termínov splatnosti poplatku za daň z nehnuteľnosti a KO, využívať zákonné možnosti a sankcie						
3.2.	Vzdelávanie v oblasti finančnej gramotnosti					
3.2.1	Povinná účasť obyvateľov nájomných bytov na vzdelávaní v súvislosti s hospodárením finančnými prostriedkami a nakladania so zvereným majetkom	OSO	Rozpočet mesta+ granty	2017-2022	Počet zapojených rodín ročne	5
Motivovať obyvateľov nájomných bytov z radov MRK, ktorí si neplnia riadne povinnosti vo vzťahu k majetku mesta k účasti na vzdelávaní						
3.2.2	Realizovať povinné vzdelávacie kurzy v oblasti finančnej gramotnosti („Rodinný rozpočet“, „Vedenie domácnosti“ „Platobná disciplína“)	OSO	Rozpočet mesta+ granty	2017-2022	Počet realizovaných aktivít ročne	1
Prostredníctvom menších projektov realizovať vzdelávacie aktivity na dané témy s vytipovanými príslušníkmi MRK (ÚoZ zaradení na AP)						
4.1	Prispôsobivým príslušníkom MRK nastaviť systém uľahčenia ďalšej integrácie					
4.1.1	Pomoc mesta pri uplatnení sa na trhu práce	OSO, TS	Rozpočet mesta+ fondy EU	2017-2022	Počet vytvorených miest	5
Vytvárať pracovné miesta						

využívaním nástrojov aktívnej politiky trhu práce pre tých, ktorí vlastným úsilím a spoluprácou zlepšujú svoju životnú situáciu a integrujú sa do života komunity						
4.1.2	Motivácia nefinančnou odmenou	OSO, TS, OKaŠ	Bez nárokov na finančné plnenie	2017-2022	Počet odmenených rodín ročne	2
Spolupracujúcim obyvateľom lokalít poskytovať drobné bonusy rôznymi formami (bezplatná účasť na kultúrnom podujatí, okrasná výsadba v okolí obydli a pod.)						
4.1.3	Budovanie športových plôch v upravených lokalitách na efektívne využívanie voľného času	OI, AM,TS v spolupráci s OSO	Rozpočet mesta + fondy EU	2018-2022	Počet vybudovaných športovísk	3
V lokalitách, kde budú evidentné výsledky zlepšenia čistoty obydli a okolia, budovanie ihrísk a športových plôch						
5.1	Realizovať osvetu v oblasti zdravia a zdravotných rizík u detí a dospelých					
5.1.1	Realizovať vzdelávanie s problematikou plánovaného rodičovstva a sexuálnej výchovy	OSO v spolupráci so Zdravými komunitami + tretí sektor	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2020	Počet aktivít ročne	1
Zapojením „Zdravých komunit“ realizovať vzdelávanie matiek v oblasti plánovaného rodičovstva a mládeže v oblasti sexuálnej výchovy						
5.1.2	Zvýšiť úroveň vedomostí v oblasti očkovania, šírenia infekčných ochorení a osobnej hygieny	OSO v spolupráci so Zdravými komunitami + tretí sektor	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2020	Počet aktivít ročne	1
Realizovať osvetovú a prednáškovú činnosť pre všetkých obyvateľov lokalít						
5.1.3	Posilňovať	OSO	Bez nárokov na	2019-2020	Počet aktivít	1

	rodičovské kompetencie a zodpovednosť v oblasti starostlivosti o zdravie detí	v spolupráci so Zdravými komunitami + tretí sektor	finančné plnenie		ročne	
Prostredníctvom terénnej sociálnej práce a AOZ zvýšiť osvetu v oblasti starostlivosti o zdravie maloletých detí						
Vzdelávanie						
6.1	Zlepšiť podmienky a systém vzdelávania pre MRK					
6.1.1	Zriaďiť, vybudovať materskú školu od 3. roku veku dieťaťa	OI, AM + OSO	Rozpočet mesta + fondy EU	2018	Počet zariadení	1
Posilniť predškolskú prípravu maloletých detí zo sociálne znevýhodneného prostredia zlepšiť ich pripravenosť pred nástupom k PŠD vybudovaním materskej školy						
6.1.2	Iniciovať zavedenie povinnej predškolskej prípravy zmenou legislatívy do 18. roku dieťaťa	Vedenie mesta	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Zmena legislatívy	1
Deklarovať požiadavku zo strany vedenia mesta kompetentným (Snem ZMOS a pod.)						
6.1.3	Zvýšiť počet detí MRK v predškolských zariadeniach	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2022	Percento zvýšenej návštevnosti	30%
Zlepšením zodpovednosti rodičov a posilňovaním rodičovských kompetencií dosiahnuť zvýšenie záujmu rodičov o predškolské vzdelávanie detí						
6.1.4	Rozšíriť systém praktického vzdelávania pre deti dospelých (rekvalifikačné kurzy)	Mesto v spolupráci s UPSVR	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2022	Počet zrealizovaných kurzov	2

Zamerať sa na spoluprácu s UPSVR a vzdelávacími inštitúciami na zrealizovanie rekvalifikačných kurzov podľa potrieb trhu práce						
6.1.5	Iniciovať v rámci vzdelávania na stredných odborných školách na území mesta vzdelávacie programy pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami s cieľom získať praktické zručnosti pre uplatnenie sa na trhu práce.	Mesto + stredné školy na území mesta	Bez nárokov na finančné plnenie	2019-2022	Počet zrealizovaných programov	1
6.1.6	Skvalitnenie mimoškolskej činnosti (zamerať sa na prípravu na vyučovanie)	OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2017-2022	Percento zvýšenej návštevnosti ročne	10%
Zvýšiť návštevnosť školopovinných detí v komunitnom centre s cieľom skvalitnenia prípravy na vyučovanie						
7.1	Zlepšiť zanedbávanie povinnej školskej dochádzky					
7.1.1	Efektívne využívať nástroje na elimináciu záškoláctva a viesť rodičov k plneniu rodičovských kompetencií v oblasti výchovy a plnenia PŠD	OSO, MsP	Rozpočet mesta+fondy EU	2016-2022	Počet opatrení	4
Udržať doterajšie opatrenia prijaté na zlepšenie zanedbávania PŠD (školský autobus, spolupráca s TSP, osobitný príjemca, spolupráca s rodičmi)						
7.1.2	Dôsledne uplatňovať sankcie pri neplnení PŠD	MsÚ-školský úrad	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet opatrení ročne	4

	vrátane trestno-právnej zodpovednosti rodičov					
7.1.3	Podpora prevenčných vzdelávacích programov a voľnočasových aktivít v školských zariadeniach	Základné školy+ ŠZŠ	Vlastný rozpočet + malé grantové programy	2017-2022	Počet aktivít	2
Zvýšiť účasť MRK na mimoškolskom vzdelávaní (školské kluby) programy pre efektívnejšie využívanie voľného času						
7.1.4	Iniciovať legislatívu na zavedenie povinnej školskej dochádzky do 18 rokov (zmena legislatívy)	Vedenie mesta	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Zmena legislatívy	1
7.1.5	Zintenzívnenie spolupráce jednotlivých partnerov za účelom zníženia zanedbávania PŠD	OSO, ZŠ, ŠZŠ,	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet stretnutí ročne	1
Pravidelné stretnutia s pediatriami, zástupcami škôl, OOPZ a MsP za účelom zlepšenia spolupráce a nastavení pravidiel pri riešení zanedbávania PŠD						
8.1	Zvýšiť podiel pedagogických a odborných pracovníkov					
8.1.1	Zvýšiť počet asistentov na ZŠ a v predškolských zariadeniach	ZŠ na území mesta a ŠZŠ	ŠR	2016-2022	Percento zvýšenia počtu asistentov	10 %
8.1.2	Podpora dobrovoľníckej a osvetovej práce	ZŠ na území mesta a ŠZŠ v spolupráci s OSO	Bez nárokov na finančné plnenie	2016-2022	Počet získaných dobrovoľníkov	2
Získavať dobrovoľníkov pre realizáciu osvetu a prácu s rómskymi deťmi v oblasti voľného času						

Sociálne služby a zamestnanosť						
9.1	Podpora zamestnanosti MRK na trhu práce					
9.1.1	Využívanie národných projektov	OI, OSO	Fondy EU+rozpočet mesta	2016-2022	Počet realizovaných projektov	3
Zapájanie sa do výziev zameraných na podporu integrácie MRK (TSK, KC, Vzdelávanie)						
9.1.2	Hľadať možnosti uplatnení sa na trhu práce znevýhodnených UoZ	Mesto, TS v spolupráci s UPSVR	Fondy EU +rozpočet mesta	2016-2022	Počet realizovaných projektov	3
V úzkej spolupráci s UPSVR realizovať dostupné nástroje aktívnej politiky trhu práce na zlepšenie zamestnanosti znevýhodnených uchádzačov						
9.1.3	Garancia pracovného miesta po ukončení vzdelávania (chránené dielne, absolventska prax)	Mesto Brezno, TS spolupráci s UPSVR	Fondy EU +rozpočet mesta	2016-2022	Počet vytvorených pracovných miest projektov	1
Realizovať zamestnávanie absolventov zo sociálne znevýhodneného prostredia v chránených dielnach a v rámci absolventskej praxe						
9.1.4	Realizácia vzdelávacích programov, ktoré korešpondujú z aktuálnym dopytom na TP	UPSVR v spolupráci s mestom Brezno a strednými školami na území mesta	ŠR	2018-2022	Počet realizovaných programov	1
9.1.5	Spolupráca s OUI Valaská – zapojiť žiakov do činnosti v meste v rámci odborného výcviku	OUI Valaská + mesto Brezno	Bez nárokov na finančné plnenie	2020-2022	Počet pracovísk odborného výcviku	1
Podpora praktického vzdelávania žiakov						

znevýhodneného prostredia a vytvorenie podmienok na realizáciu odborného výcviku						
9.1.6	Spolupráca s podnikateľmi ako potenciálnymi zamestnávateľmi pri zamestnávaní príslušníkov MRK	Mesto Brezno	Bez nárokov na finančné plnenie	2020-2022	Počet vytvorených pracovných miest	3
	V rámci spolupráce s podnikateľmi na území mesta hľadať možnosti vytvárania pracovných miest a v rámci verejného obstarávania využitie sociálneho aspektu					
10.1	Podporiť rozvoj sociálnych zručností a návykov					
10.1.1	podpora fungovania KC, výstavba nového KC v najrizikovejších lokalitách	OI, AM +OSO	Fondy EU + rozpočet mesta	2018-2022	Počet vybudovaných zariadení	2
Zahájiť výstavbu KC v pôvodnej lokalite a zvážiť možnosť vybudovania zariadenia tohto typu v ďalej lokalite						
10.1.2	Realizácia vzdelávacích a iných aktivít pre deti aj dospelých v KC	OSO v spolupráci z neziskovými organizáciami	Bez nároku na finančné plnenie	2016-2022	Počet realizovaných aktivít	4
Organizovanie aktivít nízkoprahového charakteru v komunitnom centre na podporu začlenenia znevýhodnených skupín obyvateľstva						
10.1.	podpora terénnej	OSO	Rozpočet mesta +	2016-2022	Minimálny	4

3	sociálnej práce		fondy EU		počet TSP	
Systematická a kontinuálna realizácia terénnej sociálnej práce v súlade s aktuálnou potrebou						
10.1.4	zapájanie mimovládnych organizácií	OSO	Bez nároku na finančné plnenie	2010-2022	Počet zapojených organizácií	3
Zapájať do činnosti tretí sektor, najmä Združenie mladých Rómov, Zdravé komunity a ďalšie do realizácie aktivít nízkoprahového charakteru v KC						
10.2	Eliminovať výskyt sociálnopatologických javov					
10.2.1	Realizovať atraktívne voľnočasové aktivity pre deti z MRK motivačným spôsobom	OSO v spolupráci so ZUŠ a MVO	Rozpočet mesta a fondy EU	2019-2022	Počet realizovaných aktivít ročne	2
Zamerať sa najmä na športové a umelecké aktivity v súlade so záujmami detí a mládeže MRK						
10.2.2	Skvalitniť vykonávanie opatrení v súlade so zákonom 305/2005 Z.z.	OSO v spolupráci s UPSVR, poradenskými centrami a akreditovanými subjektmi	Rozpočet mesta + fondy EU	2017-2022	Počet zrealizovaných opatrení ročne	2
Realizácia opatrení v súlade s platnou legislatívou na podnet UPSVR v súvislosti so zanedbávaním PŠD a páchaním trestnej činnosti maloletých						

Zoznam použitých skratiek

AM – architekt mesta

AOZ – asistent osvetu zdravia

ATSP – asistent terénneho sociálneho pracovníka

CPPaP – Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

EÚ – Európska únia

FO - fyzická osoba

KAOZ – koordinátor asistenta osvetu zdravia

MRK – Marginalizovaná rómska komunita

MsP – mestská polícia

MsZ - Mestské zastupiteľstvo

MVRR – Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja

NsP – Nemocnica s poliklinikou

OEF – odbor ekonomiky a financovania

OI – odbor investičný

OKaŠ odbor kultúry a športu

OOPZ - Obvodné oddelenie policajného zboru

OSO - Odbor starostlivosti o obyvateľa

OUI – odborné učilište internátne

OZZP - Občianske združenie zdravotne postihnutých

OŽP a SP – odbor životného prostredia a stavebného poriadku

PCD – Poradenské centrum pre dospelých

PnD – prídavok na dieťa

PŠD – povinná školská dochádzka

RÚVZ – Regionálny úrad verejného zdravotníctva

SAD – Slovenská autobusová doprava

SODB – sčítanie obyvateľov domov a bytov

SR – Slovenská republika

SPODaSK – Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

ŠZŠ - špeciálna základná škola

TS – Technické služby

TSP – terénny sociálny pracovník

ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý

ÚPSVR – Úrad práce sociálnych vecí a rodiny

ZŠ s MŠ – základná škola s materskou školou

ZUŠ –základná umelecká škola

MVO – mimovládne organizácie